

Sreda, 22. februar 2006.

Svedok Marko Atlagić

Otvorena sednica

Optuženi pristupio Sudu

Početak u 9.03 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koliko sam shvatio, vi želite da pokrenete jedno administrativno pitanje u odsustvu svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da. Nema veze sa svedokom. Uzeću vam samo par minuta. U stvari, imam tri stvari koje želim da vam kažem. Prvo, u vezi sa mojim zdravstvenim stanjem. Veoma mi mnogo tutnji u glavi i imam sve one simptome koje uostalom doktor Delal (Dalal) sa Univerziteta u Lajdenu (Leiden University) ustanovio još pre nekoliko meseci, tako da nisam siguran, jednostavno želim da vam kažem, iako ću nastojati, nisam siguran da ću danas uspeti da ispitam ovog svedoka, ali pokušaću. Ti se inače simptomi pojačavaju i veoma me mnogo umaraju. U vezi sa tim smatram, sobzirom da sam pre dva meseca podneo vama zahtev da mi omogućite lečenje, da treba taj zahtev da rešite konačno. Drugo, a hoću da kažem je vezano za ono šta ste rekli na prošloj sednici u vezi sa spiskom svedoka. Ja ne mogu da dam odgovarajuća uputstva svojim saradnicima sobzirom da ja ne znam koliko ćete mi vremena dati i da li ćete mi dati dovoljno vremena da iznesem dokaze koje želim. Ja želim da vas podsetim, gospodine Robinson (Robinson), da kad sam pokrenuo pitanje vremena prvo ste rekli da je rano da se to raspravlja. Kasnije ste rekli da nećete odlučivati da mi produžite vreme, ali ćete pratiti kako se stvari kreću pa ćete onda doneti odluku. Međutim, vreme je konačno da ja imam predstavu o tome koliko mi vremena vi želite da date. Svestan činjenice da vi nećete da mi date vreme koje je meni potrebno, ali želim da imam precizno šta je to što želite da mi date da bih mogao da im dam uputstva oko strukture tih svedoka. I treće, već je više godina kako sam pokrenuo zahtev da se, da date nalog za svedočenje Klintona (Bill Clinton) i Klarka (Wesley Clark). Mislim da je vreme da taj nalog date i da ima, da su sva opravdanja za pozitivno odlučivanje u vezi sa

davanjem tog naloga prisutna, jer se radi o figurama koje su imale ključnu ulogu u ratovima, pogotovo Klinton, u ratovima na prostorima nekadašnje Jugoslavije i kasnije u agresiji na Jugoslaviju. Bojim se da ako dalje budete odlagali donošenje te odluke da ne uđemo u neko vreme kada će se *via facti* ispostaviti da eto ne može da se stigne što ne bi bilo korektno ni u kom pogledu. Tako da vas podsećam da je to nešto šta biste trebali da odlučite što pre. Eto, to su te tri stvari koje sam želeo da vam kažem.

(Pretno veće se savetuje)

ADVOKAT KEJ: Da li bih ja možda mogao da pomognem Pretresnom veću, budući da će uslediti jedan podnesak danas u toku dana u vezi sa predsednikom Klintonom.

SUDIJA ROBINSON: Nisam vas čuo. Da li možete da ponovite, gospodine Kej (Kay).

ADVOKAT KEJ: Kasnije danas u toku dana podnećemo podnesak u vezi sa svedočenjem bivšeg predsednika Klintona.

SUDIJA ROBINSON: Pa, to bi u stvari bio kratak odgovor, budući da je Pretresnom veću potrebna relevantna informacija od dodeljenih advokata, odnosno na isti način na koji smo čuli argumente dodeljenih advokata u vezi sa gospodom Blerom (Thony Blair) i Šrederom (Gerhard Schroeder). I to je jedini razlog zbog čega još uvek nismo doneli odluku. Što se tiče vašeg zahteva u vezi sa zdravstvenim stanjem, mogu da vas obavestim da će odluka o tome biti doneta tokom ove nedelje. A u vezi sa narednim pitanjem konsultovaću se sa svojim kolegama.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, što se tiče onoga šta ste izneli u vezi sa vremenom koje vam je na raspolaganju za iznošenje dokaza, podsećam vas da se ništa nije promenilo od naše odluke od 12. decembra u vezi sa razdvajanjem postupka, produženjem vremena i odmorom. Ja ću pročitati paragraf 26 te odluke. "Pretresno veće neće odobriti optuženom dodatno vreme, osim ako bi se izmenila u manjoj meri prvobitna odluka, s toga se zahtev optuženog za dodatno vreme odbacuje. Optuženi se

ohrabruje da nastavi što je brže moguće i da iznese dokaze u vezi sa Bosnom i Hrvatskom. Stav bi možda bio drugačiji ukoliko bi optuženi pokazao bilo kakvu volju da na drugačiji način da iznosi svoje dokaze. Dakle, ako bude bilo kakve jasne indikacije u budućnosti da optuženi na prikladan i efikasan način koristi vreme, Pretresno veće će možda razmotriti svoj stav.“ Dakle, gospodine Miloševiću, to je stav Pretresnog veća koji se nije promenio, a sada možemo da nastavimo dalje sa izvođenjem vaših dokaza i možete da pozvete svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, gospodine Robinson, ja se nadam da vi ne konstatujete da ja ne iznosim dokaze na neefikasan način. Prema tome, vi ste sami tu rekli da ćete razmotriti ponovo tu odluku da procenite kakvo vreme možete da mi date. Ja bih trebalo da znam to da bih mogao uopšte da planiram nekakvu strukturu svedoka.

SUDIJA ROBINSON: Ništa se nije promenilo u međuvremenu, gospodine Miloševiću. Molim vas nastavite sa ispitivanjem ovog svedoka.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Atlagiću, donošenjem Ustava Republike Hrvatske u decembru 1990. godine uspostavljena je, bar što se tiče tog slova ustava, nova nezavisna Hrvatska i vi ste upravo u toj državi bili izabrani za člana parlamenta, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, možete li da prokomentarišete kakva je to bila država?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Donošenjem Ustava Republike Hrvatske 22. decembra 1991. godine, sa tim Ustavom uspostavljena je nova nezavisna Republika Hrvatska koja je imala iste ili slične karakteristike kao i ona Nezavisna Država Hrvatska od 1941. godine do 1945. godine Ante Pavelića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite bar neke bitne karakteristike koje ukazuju na tu sličnost koju ste sad pomenuli? Rekli ste da je imala slične karakteristike. Koje su to bitne karakteristike koje ukazuju na sličnost?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: I jedna i druga, znači obe, ukinule su srpski narod iz ustava. Obe su ukinule ćirilicu kao srpsko pismo. Gotovo istu državnu simboliku su imale. I jedna i druga, dakle obe su progonile, etnički čistile srpski narod, i jedna i druga uvele su monetu, to jest novac, ustaški novac, kunu. I jedna i druga progonile su srpske intelektualce. I jedna i druga osnivale su logore za Srbe. Vodeće političke partije, odnosno vodeće političke snage i u ustaškoj državi ustaški pokret, dakle u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj i u ovoj iz 1990. godine Hrvatska demokratska zajednica imale su gotovo iste ili slične, ja bih rekao skoro iste manifestacione karakteristike, a to je veliko hrvatski nacionalizam, separatizam i terorizam. I jedna i druga prevodile su Srbe u katoličanstvo. Sam Stepinac od 1941. do 1945. godine je izjavio da je prekrstio 240.000 Srba, dok je Hrvatska država koja je uspostavljena 1990. godine, Milorad Pupovac koji je jedan od srpskih čelnika i doglavnika Tuđmana izjavio je 1992. godine da je 11.000 srpske djece prevedeno u katoličanstvo. I jedna i druga uvele su novogovor, govor mržnje, govor terora i govor zločina. Na primjer, brzoglas, telefon iz NDH se nazivao brzoglas, zatim uzmimo pjetao, jutarnje kokodakalo, voz, bunjovoz, zrakomlat, avion i tako dalje. Jedino u čemu je Republika Hrvatska koja je uspostavljena 1990. godine nadmašila Nezavisnu Državu Hrvatsku jeste u tome što je potpuno etnički očistila Srbe. Dakle, to su po meni bitne, pored ostalih, ima ih još, karakteristike jedne i druge države.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su te pojave, dakle od uvođenja ustava bile prisutne i da li je njihov intenzitet padao ili rastao kako je vreme proticalo?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, kako je vreme proticalo, intenzitet je stalno rastao. Od 1990. do 1995. godine se zaista i dokazalo da je to zaista tako. Srpski narod je u to vreme etnički totalno počišćen. On je doživio egzodus. Događaji koji su se desili od 1990. do 1995. godine, znači pokazali su da je on doživio egzodus biblijskih razmjera. To je bio egzodus na razini imena i prezimena, imena sela. O tome je posebno govorio doktor Žarko Puhovski.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je Žarko Puhovski?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, doktor Žarko Puhovski je jedan od vodećih hrvatskih intelektualaca, filozof, dakle hrvatski, savremeni hrvatski filozof.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On i danas živi i radi u Hrvatskoj, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, on i danas živi i radi u Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je u tabulatoru 11 jedan njegov citat na strani 63? Pri dnu strane.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. U tabulatoru 11 između ostalog stoji: "Nekad se u Krajini samo stoka izgonila iz štala, pojata i torova na pašu i sajmove. A krajem 20. vijeka srpski narod je doživio klasičan izgon iz svojih historiskih prostora. Doktor Žarko Puhovski piše da je to bilo čišćenje historije, nauke, kulture, ali i gruntovnica, čišćenje na razini toponomastike i onomastike".

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ne znam na kojoj osnovi bi sve ovo trebalo da se prihvati. Međutim, mi smo danas dobili prevod ovog dokument, međutim nemamo prevod ovog paragrafa koji je upravo svedok pročitao. Mi jednostavno nemamo vremena ni resursa da pregledamo čitav kontekst ovakvog jednog članka ili ovakve neke knjige kako bismo shvatili o čemu se radi.

SUDIJA BONOMI: A šta vi mislite, u čemu je relevantnost svega ovoga, gospodine Najs (Nice)?

TUŽILAC NAJS: Pa, ne znam u čemu je relevantnost.

SUDIJA BONOMI: Ja sam potpuno zbunjen. Uopšte ne znam u čemu je relevantnost svega ovoga i to se samo nadovezuje na ono o čemu smo ranije govorili, a to je da se vreme iskoristi na jedan odgovoran i efikasan način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, molim vas da imate u vidu da svedok svedoči o svojim saznanjima, a ovo što se daje u ovim dokaznim predmetima ilustruje činjenicu da to nisu njegove izmišljotine ni njegovi pogrešni utisci, već da je očigledno da su i istaknuti hrvatski intelektualci, dakle nesrbi, govorili o istoj stvari na isti način. Prema tome, po mom mišljenju je to i te kako relevantno. Ali ako je genocid nad Srbima nerelevantan za vas, onda nema smisla uopšte razgovarati ovde. Inače što se tiče ...

SUDIJA ROBINSON: Zašto ne usmerite svedoka da svedoči o stvarima koje su u direktnoj vezi sa optužbama?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, ja mislim da je ovo u najdirektnijoj vezi sa optužbom, jer optužba polazi tako što je stvari stavila na glavu. Predstavlja Srbe kao nekakve agresivne životinje, a radi se o tome da su reagovali na vrlo, vrlo agresivne i vrlo svirepe napade na sebe, na ponovljenu istoriju, na ponovljeni genocid i to je suština stvari ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, u tom slučaju vi bi trebali da identifikujete konkretan navod iz optužnice i da onda pokažete da dela za koja se vi teretite su u stvari dela koja su počinjena kao odgovor na nešto. Dakle, da je sve to bilo odbrambene prirode. Međutim, vi to ne radite.

SUDIJA BONOMI: Takođe je važno da se ne izgubi iz vida osnova prigovora, a to je da citat, odnosno deo citata koji je svedok pročitao iz dokaznog predmeta nije u potpunosti preveden. Dakle, ponovo imamo primer da se dokazi ne prezentuju na način kako bi Pretresno veće to moglo jednostavnije da prati.

SUDIJA ROBINSON: Idemo dalje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U vezi sa tim intervenišem. To šta je rekao gospodin Najs uopšte nije tačno. Ja sam dobio prevod ovog tabulatora. On ima dve stranice. Na drugoj stranici vrlo tečno, čisto piše na engleskom jeziku: "Doktor Žarko Puhovski piše da je to bilo čišćenje istorije, kulture, nauke, ali i gruntonica, čišćenje na razini toponomastike i onomastika. U proteklom ratu Srbi Krajine su od aktuelne Hrvatske vlasti proglašeni agresorima i okupatorima svojih kuća" i tako dalje. To šta je rekao gospodin Najs, da ovaj pasus nije preveden, nije tačno, jer ga ja imam ovde preveden od vaših prevodilaca ...

SUDIJA BONOMI: Gospodine Miloševiću, svedok je pročitao sledeće: "Nekad se u Krajini samo stoka izgonila iz štala, pojata i torova na pašu i sajmove. A sada je srpski narod izgnan". Gde to piše u tekstu na srpskom jeziku?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U srpskom tekstu to piše direktno pre ove rečenice koju sam citirao: "Nekad se u Krajini samo stoka izgonila iz štala, pojata i torova na pašu i sajmove. A krajem 20. vijeka", to je već prevedeno jer je zahvatilo stranu "u 20 vijeku, srpski narod je bio subjekat klasičnog proterivanja sa svojih vjekovnih teritorija." I onda ide dalje ovo šta je on čitao. Prema tome i ta rečenica piše, ali je samo ovde pola nje ušlo.

SUDIJA BONOMI: Na žalost, ja nemam tu nadprirodnu moć da čitam stvari koje se ne nalaze na papiru koji je predamnom.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovo je jedan tipičan primer neupravljanja odbranom na prikladan način, jer vi ste trebali da utvrdite da nemate kompletan prevod. To je vaša odgovornost. Ali nastavimo sada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Što se mene tiče, meni je za ovaj dokazni predmet bila dovoljna rečenica koja je prevedena. Svedok je pročitao i prethodnu rečenicu koja je takođe važna, ali ja nisam imao nameru da je upotrebim.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Atlagiću, ustavi Hrvatske do amandmana iz 1990. godine sadržali su odredbu o položaju Srba u Hrvatskoj kao konstitutivnog naroda. Šta su doneli ustavni amandmani jula 1990. godine?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ustavni amandmani jula 1990. godine izbacili su Srbe ...

SUDIJA BONOMI: Pre nego što odgovorite na ovo, recite nam da li mi imamo ove prethodne ustave pred nama, ili je to jednostavno vaša izjava, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, to ima u tim ustavima, gospodine Bonomi (Bonomy), a jedan, a ovaj Ustav od 1974. godine ...

SUDIJA BONOMI: Da li imamo Ustav Republike Hrvatske iz 1974. godine kao dokazni predmet? Da li je prihvaćen? Ako jeste, recite nam koji je broj tog dokaznog predmeta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Bonomi, bio je razmatran i dat ovde profesoru Kostiću, prethodnom svedoku koji je vama pročitao citate iz tog ustava u kojima piše, hrvatski narod, srpski narod u Ustavu Hrvatske. To je bilo pre par dana ovde. Ja ne mogu da vam kažem tačan broj dokaznog predmeta, ali to je Ustav Hrvatske iz 1974. godine koji je ovde vama čitao profesor Kostić, pa ga ja ne bih ponovo vraćao ovde na ...

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, da li je taj dokument usvojen kao dokaz?

TUŽILAC NAJS: Ne, nije. Dokument se spominjao, ali nije prihvaćen kao dokaz.

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta su doneli ovi amandmani iz 1990. godine, šta ste rekli? Nisam vas pratio.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, svi ustavi do 1990. godine Republike Hrvatske sadržavali su ravnopravnost, odredbe o ravnopravnosti srpskog i hrvatskog naroda u Hrvatskoj, pa čak i pre 1945. godine, čak i iz 17. vjeka. Ustavni amandmani izbacuju srpski narod iz ustava i stavljaju ga u položaj nacionalne manjine. Oni su van ustava, dakle oni više nisu državotvoran ni politički narod.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pomenuli ste da je i pre Titovih ustava, znači 1947. ili 1974. godine Srbima garantovano pravo konstitutivnog naroda. Na šta se pozivate kada to kažete?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, pozivam se, uzmimo, na jedan dokument iz 17. vjeka, 1630. godine austrijski car Ferdinand drugi (Ferdinand II) je Srbima dodjelio *Statuta Valachorum*, takozvani prvi Ustav Krajiških Srba, odnosno Srba u Ausrto-Ugarskoj monarhiji (Austro-Hungary) gdje im je zagarantovana bila ravnopravnost i najširi oblik autonomije su dobili. Zatim iz odredbe hrvatskog Sabora iz 1867. godine, a ta odredba govori o potpunoj ravnopravnosti Hrvata i Srba. Zatim odluke Drugog zasjedanja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske održanog u Plaškom 1943. godine, gdje se govori da neće, ne može i ne smije biti Hrvatske u kojoj srpski narod nije ravnopravan, u kojemu nije zagarantovana potpuna ravopravnost. Zatim imamo Treće zasjedanje Antifašističkog vijeća narodnog

oslobođenja Hrvatske u Topuskom 1944. godine, gdje je donesena deklaracija o pravu naroda i građana u kojoj je zapisano da je srpski narod u Hrvatskoj potpuno ravnopravan sa hrvatskim narodom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to se promenilo amandmanima iz 1990. godine?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Amandmani ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I kako se to, da idemo brzo da ne bi gubili vreme, i kako se to odražavalo na Srbe u Hrvatskoj?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, Srbi u Hrvatskoj su to doživjeli tragično, doživili su kao gubljenje svog suvereniteta, svoje države, svoje otadžbine i doživili su kao gubljenje državotvornosti kao političkog naroda. Oni su to shvatili da su izbačeni iz ustava i ostavljeni su kao izgubljeni, napušteni, ostavljeni. Njih je to podsjećalo na 1941. do 1945. godinu u vreme Pavelićeve države kada su bili izbačeni iz ustava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li to što vi govorite takođe potvrđuje neko od hrvatskih intelektualaca, neko od najviših autoriteta među hrvatskim intelektualcima?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa da, potvrđuju ovo što sam rekao, između ostalog, i vodeći hrvatski intelektualci, filozofi, među njima Gajo Petrović. Gajo Petrović je jedan od vodećih hrvatskih filozofa iz područja logike, ne samo na području Republike Hrvatske, nego Balkana, pa i Evrope (Europe). On je rekao zaista da su, pored ostaloga, nove ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, dosta smo čuli o ovome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro ...

SUDIJA ROBINSON: Molim vas pređite na drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo da ovaj tabulator 12 gde je samo jedan kratak citat. Gajo Petrović je vodeći hrvatski filozof. On nije među najvažnijima, nego zaista vodeći hrvatski filozof. Ovde u tabulatoru 12 imate njegov citat gde kaže: "Novi režim donio je svakako nešto novo, direktnu rehabilitaciju fašizma i ustašluka NDH-a i njihovih vođa, uključujući i najveće zločince. Na primer, Mile Budaka koji je već počeo dobijati svoje

ulice kao i Antu Pavelića koji je u jednom zagrebačkom mjesečniku proglašen prvim hrvatskim liberalcem parlamentarnog tipa". Dakle, to piše vodeći hrvatski, naglašavam, hrvatski filozof.

TUŽILAC NAJS: Ja ne znam koje je pitanje i nisam uopšte siguran kolika je vrednost ovih dokaza i pozivam Sud da postavi to pitanje optuženom, odnosno da mu kaže da pređe dalje na nešto što je možda zanimljivije pod nekim drugim tabulatorom.

SUDIJA ROBINSON: Idemo dalje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta se nalazi molim vas u tabulatoru 13? Budite ljubazni i pogledajte?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: U tabulatoru 13 imamo izjavu jednog Poljaka, suvremenog mislioca, Poljaka Adama Mihnika (Adam Michnik) koji je rekao za, citiram ovdje: "U Hrvatskoj danas kojom rukovodi Tuđman faktički je rehabilitovana tradicija ustaša i Ante Pavelića".

TUŽILAC NAJS: Treća strana engleske verzije.

SUDIJA ROBINSON: Prva ili treća? Meni se čini prva strana, osima, ako ovo nije rezime.

TUŽILAC NAJS: Meni se čini da je na trećoj strani, mada možda nisam u pravu. Ovaj citat koji smo sada čuli možda je i na strani broj 1, ali detaljnije ga imamo na strani broj 3, oprostite.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Šta želite time da kažete, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, videli smo šta kaže vodeći hrvatski filozof. Vidimo šta kaže jedan poljski intelektualac. Da li je dakle svest o tome šta se stvarno tada događalo u Hrvatskoj bila samo u glavama Srba koji su se bojali ili je bila vidljiva i za one koji nisu bili ugroženi, a mislili su svojom glavom?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, svakako i za, ne samo Srba, nego tu ugroženost vidjeli su mnogi Hrvati, pa i mnogi stranci. I ja mogu da naveđem primjer jednog čestitog čovjeka talijanske nacionalnosti, mog kolegu zastupnika, Lučijano del Bjanko (Luciano del Bianco) koji je bio predsjednik

opštine Pula. Kada su ga upitali da li je bilo pokušaja da se i njegova opština Pula uvede u rat, on je odgovorio: "Da, bilo je takvih pokušaja" i vrhovništvo kada bi nazvao, onda bi mu oni rekli da mirnim putem to rešavaju, a čim spusti slušalicu, stizali bi faksovi da se napadaju, kako on kaže, vojarnje, to jest kasarne, luka i aerodrom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je vaš kolega, predsednik opštine Pule, rekao?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. I on je kao poslanik imao čak i neugodnosti, ovaj, nekakve posle tih svojih izjava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je ovde dat u tabulatoru 14 i jedan citat ćerke Ante Pavelića koja govori o toj situaciji?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da i ćerka Ante Pavelića, Mirjana Pšeničnik je izjavila za "Novi list" 13. juna 19 ...

TUŽILAC NAJS: Oprostite, ali ja moram da kažem da smo mi ovde došli u nezgodnu situaciju. Trebali bismo da se usredsredimo na ovo i da vidimo šta je zapravo relevantno u tabulatoru 13. Naime, možda ćete za vreme pauze hteti da pročitate širi kontekst, jer imamo i kompletan dokument, a ovde se sada citira samo jedan red. Tačno je. Čuli smo i jedan citat od cenjenog poljskog intelektualca i ja to prihvatam, međutim optuženi nije poentirao iz ovoga što je citirano. Zatim smo još imali prethodni tabulator, prethodni dokument i opet bez konteksta. Imamo ovde lice i naličje jednog istog problema kao što je vidljivo iz dokumenta u tabulatoru 13. Dakle, ja uz sve dužno poštovanje apelujem na Pretresno veće da se stane na kraj ovoj praksi da se samo kratki odlomci citiraju, jer ću ja na to morati da se vratim za vreme mog unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, u čemu je poenta tabulatora 14? Koje ste tačno pitanje hteli da postavite svedoku, odnosno kakav dokaz želite na temelju ovoga da izvučete od svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, kao što vidite, osnovno pitanje koje se ovde postavlja, ko je žrtva? Ovde se vidi potpuno jasno da je postojala potpuno jasna svest o tome da su Srbi tu žrtve. U tabulatoru 14 on upravo citira čak i ćerku Ante Pavelića šta je rekla za HDZ-a. A pomenuo je maločas svog kolegu, predsednika opštine Pula, dakle u Istri, člana parlamenta kao

i on koji kaže da su svakodnevno dobijali pismene naredbe da se napadnu kasarne, aerodromi i luke, što je potpuno tačno ...

SUDIJA ROBINSON: Hajde da čujemo citat ćerke Ante Pavelića.

SUDIJA BONOMI: Onaj deo koji se odnosi na predsednika opštine Pula je zapravo jedini tekst na engleskom koji ja imam u tabulatoru 14.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pročitajte citat, molim vas.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Mirjana Pšeničnik, ćerka Ante Pavelića koja za "Novi list" 13. juna 1992. godine koja između ostalog je izjavila, citiram ...

prevodioci: Molim vas sporije. Hvala.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: "Posle svega, uostalom u NDH-a nije vladalo takvo antisrpstvo kao danas", završen citat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je to identično sa onim šta ste vi maločas u svom svedočenju rekli kad ste upoređivali stanje i upoređivali karakteristike nove i nekadašnje NDH-a, da je razlika bila u tome što su iz ove Srbi isterani do kraja?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, upravo to o tome i govori. Ona je to kao najbolji svedok posvjedočila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad kad imate sve to u vidu, molim vas, govorim pre svega o vašem ličnom iskustvu kao građanina Hrvatske i člana parlamenta ...

SUDIJA BONOMI: Samo da mi bude jasno. Šta mislite, gospodine Atlagiću, kad kažete bivša Nezavisna Država Hrvatska?

SVEDOK ATLAGIĆ: Mislim na državu Hrvatsku, zločinačku fašističku iz vremena od 1941. godine do 1945. godine na čelu koje je bio Ante Pavelić.

SUDIJA BONOMI: Dobro. U ovom citatu koji ste nam upravo pročitali stoji da uostalom u NDH-a nije vladalo takvo antisrpstvo kao danas. Kako sam vas ja shvatio, to je bilo isto.

SVEDOK ATLAGIĆ: Treba reći da je antisrpstvo u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj bilo veliko, ali da nije bilo toliko koliko je bilo u državi Hrvatskoj uspostavljenoj Ustavom od 1990. godine, da je sada još jače, još više. Htjela je naglasiti to.

SUDIJA ROBINSON: Nastavimo, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Atlagiću, da zaključimo ovaj deo vašeg svedočenja, dakle da li je strah kod Srba bio opravdan ili ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ako se uzme ono što se dešavalo u predizbornim aktivnostima prije dolaska Hrvatske demokratske zajednice na vlast i poruke koje su čelnici Hrvatske demokratske zajednice slali Srbima, parole, počevši od "Srbe na vrbe", preko "Istjerajmo Srbe" i tako dalje, a i ono sve što se događalo, a to znači izbacivanje iz ustava, a to znači protjerivanje, a to znači napadi i otpuštanje sa posla, pogotovo milicionera iz stanica sa većinskim srpskim stanovništvom, ako se priziva Hrvatska u svojim povjesnim, kako je rekao Tuđman, granicama, ako se rehabilitacija vrši ideologa ustaško-fašističkog pokreta Mile Budaka i Ante Pavelića. Mile Budak je, kako sam i rekao na prošlom svjedočenju, poznat po rješenju srpskog pitanja od 1941. godine, Vinka Nikolića i drugo. Ako se čak i registrovala stranka koju je osnovao Ante Pavelić, ako se u saboru iznose teze da nema Srba, nego pravoslavni Hrvati kao što je iznjeo moj kolega, poslanik, Šime Đodan, ako je Srbima zabranjeno da izvode nastavu na hrvatskom jeziku u školama, ako se masovno otpuštaju sa posla, ako se uvodi hrvatski novogovor identičan novogovoru mržnje iz Nezavisne Države Hrvatske od 1941. godine do 1945. godine, onda je taj strah više nego opravdan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pogledajte šta piše u tabulatoru 15, odnosno da li je to primer da je opet neki ugledni analitičar nešto slično napisao?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, u tabulatoru 15 stoji izjava Milenka Predragovića, poznatog hrvatskog analitičara koji je rekao, citiram: "Naime, u novoj hadezeovskoj vlasti prema mišljenju njenih protogonista odgovara stanju nestabilnosti i sukoba sa Srbima kao alibi za popuno otcjepljenje

iz Jugoslavije. Saopćenje hrvatske Vlade od prije nekoliko dana kojim se denuncira Jugoslavija u naivnom slučaju servisiranja iračkih aviona u Gorici kraj Zagreba, kao oblika kršenja hrvatske suverenosti, samo je potvrda za tvrdnje da nova vlast uporno i na međunarodnoj sceni traga za povodima za otcjepljenje od Jugoslavije. Ako je tako, a jeste, onda se o toj stvari valja izravno izražavati, a ne optuživati druge da prave scenario destabilizacije Hrvatske. O tome valja razgovarati sa Srbima hoće li oni pristati na to ili ne”.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Je li dakle reč bila o izgovoru ili o nameri?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa evo, Milenko Predragović hoće da kaže da hrvatske vlasti stalno izazivaju incidente i za te incidente sa Srbima optuživaju Srbe kao alibi za otcjepljenje od Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U odnosu na postupanje te zakonodavne vlasti čiji ste vi bili član, dakle član parlamenta 1990. i 1991. godine, da li aktivnosti parlamenta, čiji ste učesnik i svjedok, potvrđuju vašu tvrdnju o karakteru države koju ste opisali i strahu kod Srba kao uzrocima njihovog reagovanja, ponašanja, da ga ne kvalifikujem drukčije ...

TUŽILAC NAJS: Nekako mi se čini da je pitanje sugestivno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ne možete na ovakav način da postavite pitanje “da li vaša iskustva potvrđuju da su strahovanja Srba bila opravdana?” Naravno, on će reći “da” i onda će takav dokaz biti bezvredan. Molim vas pređite na nešto drugo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako je postupala zakonodavna vlast u Hrvatskoj te 1990. i 1991. godine čiji ste član vi bili?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Zakonodavna vlast u Hrvatskoj te 1990. i 1991. godine čiji sam ja bio poslanik postupala je tako što je već 1990. godine ustavnim amandmanima, a kasnije i Ustavom donela novi hrvatski grb, hrvatsku zastavu i utvrdila je da je latinica jedino službeno pismo. Međutim, kada se o grbu radi, ona je iz grba izbacila simbol petokrake, simbol antifašizma, a uvela je novi simbol sa polumesecom i šestororakom zvezdom kao simbol velikog hrvatstva koji je utvrdio utvrdio Pavao Riter Vitezović još.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, molim vas zašto stavljate primedbe na grb kad svi znaju da je šahovsko polje najstariji hrvatski grb?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, tačno je to da je takozvana šahovnica najstariji, šahovsko polje, hrvatski grb iz IX vijeka, na kamenim spomenicima, to znaju svi hrvatski i svjetski političari i naučnici, a kasnije iz XI vijeka. Međutim, hrvatske vlasti su definisale da je to u kruni grba Republike Hrvatske najstariji i najpoznatiji hrvatski grb, ali oni ne stavljaju šahovsko polje, nego stavljaju upravo polumjesec sa šesterokrakom zvjezdom, jer polumjesec sa šesterokrakom zvjezdom je utvrdio Pavao Riter Vitezović kao simbol Ilirije (Ilirija), a on je rekao ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Nećemo ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: I čitava Hrvatska je područje od Slovenije do ...

SUDIJA BONOMI: Gospodine Atlagiću, gospodin Milošević nam je rekao da je smisao svega ovoga da se objasni zašto su Srbi reagovali tako kako su reagovali. Ja vas molim da mi date jedan primer reakcije koja je bila prouzrokovana ovakvim stavom hrvatskih vlasti?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, Srbi su, normalno da su reagirali na, na čak evo i na ovaj grb koji ih je aludirao, prilikom donošenja toga grba srpski poslanici su upozoravali da se simbol antifašizma ne izbacuje, jer ...

SUDIJA BONOMI: Ne, ne. Ono šta mi želimo da znamo jesu li zločini, odnosno krivična dela, odnosno ono što se može opisati kao zločin, osim ako nije bilo opravdano na ovaj ili onaj način. Ja vas molim da nam date primer reakcije Srba takve prirode koja je bila prouzrokovana ovakvim stavom, ovakvim ponašanjem, dakle generalni stav Hrvata prema Srbima, odnosno pokušaj da ih proteraju iz njihove zemlje i tako dalje. Šta su tačno Srbi uradili? Dajte nam primer nečega što se može opisati kao kriminalno ponašanje kao posledica ovakvog stava hrvatske vlasti? Jer ako to ne možete, onda je to "milo za drago". Onda je to slučaj, idemo krivično da gonimo Hrvatsku i nećemo da vodimo nikakvog računa o navodima koji su izneti protiv Srba.

SVEDOK ATLAGIĆ: Gospodine Bonomi, pa srpski narod ili srpska politika, političari, nisu davali nijedan direktan povod da hrvatske vlasti ovako

postupaju. Nijedan jedini povod, dakle da ih se izbacuje iz ustava. Naprotiv, srpske su vlasti tražile čak u početku autonomiju, a ne da ih se stavlja u položaj ...

SUDIJA BONOMI: Ja shvatam da to možda jeste tako, međutim to nije moje pitanje. Ja vas ne pitam o tome da li su Srbi dali povoda, to je prethodno ponašanje, nego o onome što je usledilo. Kako su Srbi reagovali? Kakva je bila njihova reakcija na njihove stavove? Jer je to trebalo da bude priroda vašeg svedočenja, kako je najavio gospodin Milošević.

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, Srbi su ukazivali na ove pojave. Dakle ukazivali, bilo da se radi o poslanicima, bilo preko određenih stranaka. Dakle, oni su se suprotstavljali na neki način ukazivanjem još u vreme devedesetih godina, 1990. godine ...

SUDIJA BONOMI: Da, da. To je bilo odgovorno sa njihove strane, ali mi se ovde bavimo ponašanjem koje se eventualno može opisati kao neodgovorno ponašanje, odnosno čak kriminalno ponašanje. Dajte mi primer toga? Dajte mi primer reakcije Srba na ovo neodgovorno ponašanja hrvatskih vlasti?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, Srbi su jedino preko svojih poslanika reagovali kada je u pitanju zakonodavna vlast. Znači i preko određenih skupova, izrazili su na određenim skupovima ...

SUDIJA BONOMI: Nemojte ograničavati svoje odgovore na zakonodavstvo. Mene zanima primer reakcije zato jer je svako telo na vlasti, svaki organ mogao da provocira takvu reakciju. Ako vi ne možete da date primer, onda ćemo morati da zamolimo gospodina Miloševića da ovo malo dodatno istraži.

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, ja znam jedino da Srbi nisu ničim izazvali, međutim, oni su stalno napadani, bez obzira da li se radi o zakonodavnoj ili političkoj vlasti. Dakle, oni nisu, ovaj, davali povoda ...

SUDIJA BONOMI: Hvala. Hvala, gospodine Atlagiću.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, molim vas da nastavite i pri tom da imate na umu optužbe sadržane u optužnici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Atlagiću, da li je taj parlament u kome ste vi bili član, uvažio bar jedan srpski amandman prilikom donošenja predloga novog ustava?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Prilikom donošenja novog Ustava Republike Hrvatske iz 1990. godine nije uvažen niti jedan srpski amandman iako je bilo amandmana. I sam sam kao poslanik postavljao amandmane, upozoravao da se Srbi ne izbacuju iz ustava, da im je ta ravnopravnost bila zagarantovana samo u novom veku, dakle zadnjih 50 godine četiri puta. Međutim, parlament se oglušio, uopšte nije, ignorisao je te srpske poslanike i radio je ono što je radio, dakle izbacio je Srbe iz ustava bez ikakvog obrazloženja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To je, tu je reč o ustavu. A da li kad je reč sad o zakonima koji se donose na osnovu ustava, da li ste vi kao poslanik bili suočeni ili niste bili suočeni, da li je tu bilo neke diskriminacije koja bi se mogla čak u tim zakonima konstatovati?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Doneseni su mnogi zakoni od strane parlamenta u kome su Srbi doživeli zakonsku diskriminaciju ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako? Budite konkretni. Kako su doživeli zakonsku diskriminaciju?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, njih se u prvom redu izbacivalo iz ustava. Zatim su ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To smo čuli o ustavu. Sad vas pitam za zakone.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, mnogi su zakoni donešeni. Uzmimo Zakon o osnovnom obrazovanju. Kada je donešen Zakon o osnovnom obrazovanju, Srbi se nigdje ne pominju, ne spominje se srpski jezik, već je uveden samo hrvatski jezik. Dakle, u njemu je bila totalna diskriminacija, a Srbi su to shvatili inače tu zakonsku diskriminaciju kao državni teror izvršen nad njima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, osim jezika, da li je bilo još, da li se nešto u materijalnom smislu događalo da je diskriminacija? Evo na primer, vlast kada donosi budžet ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa i u budžetu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se u materijalnom smislu kada se eto donosi budžet pojavljivala neka diskriminacija?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: U 1990. godini, za 1991. godinu prilikom donošenja budžeta Republike Hrvatske niti jedan dinar nije predviđen za srpske škole, na primjer. Ali je zato predviđen za nastavu na hrvatskom jeziku i na škole nacionalnih manjina, za škole Talijana, Ukrajinaca, Mađara i drugih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To je pozitivno da je predviđeno ...

SUDIJA BONOMI: Gospodine Atlagiću, da se vratimo samo unazad, na kratko. Kojim jezikom vi govorite?

SVEDOK ATLAGIĆ: Ja govorim srpskim jezikom.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, čini mi se da je ovaj iskaz neka vrsta konteksta, pozadinskog konteksta optužbi iz optužnice. Međutim, vi morate da shvatite da dokazi o tome da su Srbi bili diskriminirani od strane Hrvatske u stvari neće pružiti odgovore na optužbe iz optužnice. Ja sam vam dozvolio da iznesete i sve to, budući da je to skoro deo *res gestae*, međutim pretpostavljam da ćete preći na dokaze koji su u direktnoj vezi sa optužbama iz optužnice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ja se nadam da ću neke ovde pokušati da pokažem, mada želim još jednom ovde da kažem, te optužbe iz optužnice sa mnom nemaju nikakve veze i to svako ko je normalan može da vidi. Molim vas recite, gospodine Atlagiću, da li postoje konkretni dokazi da je hrvatska vlast u Parlamentu, dakle, podsticala nacionalizam? Vi ste govorili nacionalizam, fašizam. Da li imate konkretne dokaze da je hrvatska vlast u Parlamentu podsticala nacionalizam ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, hteo bih da izanaliziram ovu vašu izjavu, a takvu izjavu ste i ranije davali. Meni mora da bude jasno koje su teze vaše odbrane. Vi kažete da optužbe iz optužnice nemaju nikakve veze sa vama i da to svako može da vidi. Šta onda pokušavate da utvrdite pomoću ovih dokaza koje sada izvodite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pokušavam da utvrdim istinu, jer ovde je reč o potpuno iskrivljenoj slici o nekakvoj srpskoj krivici koja je iskonstruisana, što uopšte ne znači da neki Srbi nisu napravili neke konkretne pojedinačne zločine, o čemu ja ne mogu da govorim. Ne mogu da kažem "jesu se desili", jer za to nemam činjenice kojima bih mogao da raspolažem. Ali svakako ne isključujem mogućnost da su se neki zločini desili. Ali ti zločini nikakve veze nemaju ni sa politikom krajiškog rukovodstva, a pogotovu nemaju veze sa politikom Srbije.

SUDIJA ROBINSON: Hteo bih da čujem gospodina Keja u vezi sa ovim, budući da se radi o važnom pitanju koja je teza optuženog i da li mu treba dozvoliti da izvodi dokaze koji *prima facie* nema nikakvu vrednost.

ADVOKAT KEJ: Optužbe iz hrvatske optužnice navode da se radi o sukobu koji su izazvali Srbi i ako se sećate, Sud se više puta vraćao na "Memorandum" Srpske akademije nauka i umetnosti koji nikada nije bio zvanično objavljen, međutim Tužilaštvo se dosta oslanjalo na to da je u stvari srpska aktivnost bila usmerena na to da Srbi postanu dominantni u Jugoslaviji. Optuženi konstantno iznosi teze kako bi se to odbacilo i pokušava da pokaže da su političke i društvene okolnosti u bivšoj Jugoslaviji tokom raspada te zemlje bile takve, odnosno da su druge republike delovale konkretno protiv Srba. Ovi dokazi imaju veoma ograničenu vrednost vezano za optužbe iz optužnice. Ja to prihvatam. Međutim optuženi pokušava da ostvari određenu ravnotežu, budući da on ne zna kako će Pretresno veće prihvatiti kontekst teza Tužilaštva.

SUDIJA ROBINSON: Da li postoje paragrafi u hrvatskoj optužnici koji se odnose na to? Budući da smo ranije u više navrata videli da se u optužnici navode određeni delovi koji otvaraju niz pitanja, ali koji sami po sebi nisu toliko relevantni.

ADVOKAT KEJ: Pa, možda bi bilo najbolje pogledati paragraf pri kraju tog dela optužnice gde imamo dodatne činjenice. To je od paragrafa 84 pa nadalje, opšti navodi. U paragrafu 103 stoji navod o Velikoj Srbiji, optuženi se izrazito tereti za to. Svi znamo da je početak svega ovoga bio sa "balvan revolucijom", vezano za opštine u Hrvatskoj gde su bili Srbi u Krajini i koji su se opirali političkim snagama, koje su tada stupale na snagu u Hrvatskoj. A razlozi zbog kojih su oni preduzeli one mere koje jesu, vi ste o tome čuli od više svedoka, otpor koji su Srbi pružali prema razvoju društva u Hrvatskoj od 1989. godine pa do 1990., 1991. godine, to u kontekstu svedočenja ovog svedoka postaje razumljivije. Dakle, taj otpor nije bio otpor koji je bio u vezi nečega sa Srbijom, već se radilo o pokretu da se zaštite oni Srbi u Krajini i na drugim mestima u Hrvatskoj koji su se opirali nepovoljnim razvojem u hrvatskom društvu, a koji su uticali na njih. Dakle, nije se radilo o planu koji je poticao iz Srbije ili iz Beograda.

SUDIJA ROBINSON: Kako vi shvatate izjavu optuženog da optužbe nemaju nikakve veze sa njim i da je to svakome jasno?

ADVOKAT KEJ: Pa, ono šta se dešavalo u Srpskoj Krajini u Hrvatskoj i na drugim mestima, to on nije prouzrokovao. Nije se radilo o pokretima otpora koji su proizašli kao rezultat bilo kakve politike iz Beograda ili po njegovim uputstvima. Radilo se o razumljivim pokretima otpora kao reakcija na ono što se dešavalo u hrvatskom društvu. Dakle, radilo se o reakciji Srba koji su živeli u Hrvatskoj i koji su doživljavali određenu promenu u toj republici u kojoj su oni živeli i koji su se tim promenama udaljavali i od političkog i kulturnog društva, koje ih više nije priznavalo kao narod. Oni su jednostavno videli da će u slučaju raspada bivše Jugoslavije i odvajanjem Hrvatske, oni biti udaljeni od bilo koje vlade koja će brinuti za njihove interese, dobrobit, razvoj i tako dalje. Tako da ovaj otpor do koga je došlo u Hrvatskoj je bio otpor koji je proistekao iz same Hrvatske. A gospodin Milošević je to ranije spominjao kao građanski rat, dakle to je, u stvari, kontekst u vezi sa njegovim tezama sa hrvatskim delom optužnice.

SUDIJA ROBINSON: Dakle, to je bilo nešto unutar Hrvatske, a nije došlo spolja?

ADVOKAT KEJ: Da.

SUDIJA ROBINSON: Odnosno da to nije imalo nikakve veze sa njim.

ADVOKAT KEJ: Da. A tokom unakrsnog ispitivanja svedoka Tužilaštva C-60 i C-20, zatim Slobodana Lazarevića koje smo čuli u oktobru 2002. godine, čuli smo da se u stvari radilo o pobuni unutar Hrvatske i to iz razumljivih razloga i da to nije bilo nešto što su lokalni političari i vođe prouzrokovale. Radilo se o tome, to smo čuli od svedoka C-37 i drugih da su oni jednostavno išli u Beograd, da su se sastajali i sa njim tražeći podršku i pomoć u vezi sa određenim stvarima, međutim znali su da je njihova sudbina bila u njihovim rukama i to je ono šta je njih brinulo, dakle, njihova budućnost, život i bezbednost i oni su odlučili da se time sami pozabave, budući da nije bilo nikakve podrške za njihov razvoj u Hrvatskoj. On je, dakle, kao političar i sobzirom na svoj položaj pokušavao da unapredi interese srpskog naroda u Hrvatskoj, međutim to je bilo potpuno neuspešno. Nadam se da sam odgovorio na vaše pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Da. Ali mene i dalje brine činjenica da li je to pravo korišćenje vremena, vremena koje je optuženi sam sebi dodelio za hrvatsku optužnicu da to vreme koristi na ovaj način.

ADVOKAT KEJ: Pa, možda je on dovoljno dokazao kontekst svojih teza na osnovu dokaza koje je već izneo, budući da advokat često mora da povuče crtu, odnosno da odredi koliko je nešto relevantno u vezi sa određenom linijom odbrane pre nego što pređe na drugu fazu i moguće je da je on možda dovoljno dokazao te činjenice.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Kej.

SUDIJA KVON: Pa, mene interesuje da li Odbrana prihvata da je u stvari bilo neke vrste pomoći i podrške iz Republike Srbije, Srbima u Krajini i onda ukoliko je materijal u vezi sa kontekstom relevantan, onda treba videti da li je svrha te podrške bila da se ljudi odbrane sami ili pak da počine zločine. Dakle, da li je to teza Odbrane? Da li sam ja to dobro shvatio.

ADVOKAT KEJ: Pa, onako kako sam ja pročitao unakrsno ispitivanje gospodina Miloševića tokom izvođenja dokaza Tužilaštva, on je izneo da je ponekad bilo potrebno da se ljudi samoodbrane na svojoj teritoriji, a budući da optužnica počinje sa avgustom 1991. godine, radi se o krivičnim

delima kada je Jugoslavija još uvek postojala i Hrvatska se još uvek nije bila otcepila od Jugoslavije, odnosno od bivše Jugoslavije. Do toga je došlo kasnije, tokom kraja perioda na koji se odnosi optužnica, a to je juni 1992. godine. Što se tiče dokaza koje ste vi čuli u vezi sa zločinima u Hrvatskoj, u tom periodu Hrvatska se možda ne bi trebala da smatra državom nego da je i dalje bila deo Jugoslavije i JNA je i dalje imala određene odgovornosti na teritoriji čitave Jugoslavije u vezi sa zaštitom ljudi u određenim okolnostima i ako pogledate svedoke koje je Tužilaštvo pozvalo u vezi sa tim, na primer, Slobodana Lazarevića, malte ne, čitavo njegovo svedočenje je bilo izvan okvira optužnice. On se bavio 1993., 1994. i 1995. godinom, a kasnije 1992. godinom i veoma mali delovi njegovog svedočenja bave se ulogom DB-a i JNA i navodnim vezama Republike Srpske Krajine. Dakle, maltene, čitavo njegovo svedočenje je bilo izvan vremena koje pokriva optužnica. Jedan od problema gospodina Miloševića jeste to što on mora da se bavi i dokazima koji su izneti protiv njega, a koji izlaze izvan okvira optužnice, tako da je veoma teško da se ograniči vreme i da se donesu određene hrabre odluke, da se tako izrazim, da se određeni materijal ostavi sa strane, a da se recimo samo fokusira na određene stvari.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Kej, vi ste izneli neke veoma dobre stvari, barem što se tiče relevantnosti, odnosno ograničene relevantnosti, ali što se tiče povezivanja toga sa optužnicom, mislim da veza nije uspostavljena, budući da ovde imamo svedoka koji ne zna ni o kakvim događajima koji bi čak mogli da budu dela koja su počinjena u samoodbrani. A on nam, evo, govori o Saboru i o drugim nivoima vlasti u Hrvatskoj za koje sada špekuliše da je to možda moglo da izazove strah ili je to možda moglo da opravda strah koji se stvarao kod Srba. Međutim, on nema nikakve konkretne dokaze o konkretnom strahu ili konkretnom ponašanju koje je proisteklo iz toga. Zato ne znam kako bi to moglo da bude relevantno u vezi sa optužnicom i to je ono što ja pokušavam da kažem. Možda se radi o uopštenim stvarima, međutim radi se o tome da se vreme ne koristi na razuman način i mislim da bi trebalo da se koncentriše na optužnicu.

ADVOKAT KEJ: Da, možda bi optuženi trebao da shvati da može da upotrebi dobre stvari koje je dobio od Tužilaštva.

SUDIJA BONOMI: Da, ima mnogo toga na šta bi trebao da se koncentriše i ne bi trebalo da potcenjuje ono što proizlazi iz unakrsnog ispitivanja.

ADVOKAT KEJ: Da. A svedoke koje sam ja citirao, oni su svi, u stvari, svedočili o kontekstu.

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Miloševiću. Gospodin Kej nam je svojim objašnjenjima malo pomogao. Sad nam je malo jasnije da shvatimo šta vi, u stvari, pokušavate da uradite izvođenjem dokaza o kontekstu. Međutim, morate uvek da imate na umu da morate na neki način to da povežete sa optužbama iz optužnice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ovde se polazi od toga da su neki zločini izvršeni. Kad počne građanski rat ima žrtava na svim stranama. To uopšte nije sporno. Ali ja objašnjavam da to nema veze sa Srbijom. A pogledajte, najbolje ćete razumeti ako pogledate paragraf 89 kosovske optužnice koja je pisana pre nego što su dobili nalog da me tuže sad za Hrvatsku i Bosnu, što je potpuna besmislica. Pazite, molim vas, šta piše, u paragrafu 89 kaže: "Slovenija je 25. juna 1991. godine proglasila nezavisnost od SFRJ što je dovelo do izbijanja rata. Hrvatska je nezavisnost proglasila 25. juna što je dovelo do borbi". Šta je dovelo do borbi? Nezavisnost proglašena i to oružanim sredstvima. Pogledajte paragraf 90: "Bosna i Hercegovina proglasila nezavisnost što je posle 6. aprila dovelo do rata širokih razmera". U sve te tri stvari, ovde se ne bavite Slovenijom i to nije važno, ali u ove dve, znači Hrvatska i Bosna, sami su napisali šta je dovelo do izbijanja rata. Pa kad izbije rat, pa je neko nekog ubio, onda daj da vidimo ko je za to odgovoran u Beogradu. Pa, to je najveće besmislica koja može da se zamisli. Kad počne rat, pa neko nekog ubije, zato se i zove rat. Ali je pitanje šta je dovelo. Pa, ovde su napisali šta je dovelo. Kako je do toga došlo. A u Krajini, sad govorimo, Srbi su se isključivo branili i to branili pred svojim kućama. Nisu išli u Zagreb da ga napadnu, nego su se branili, niti u Rijeku, niti ne znam gde. Pred svojim kućama su se branili i to donde dok su došle snage Ujedinjenih nacija (United Nations) da ih zaštite. Zaštitne zone Ujedinjenih nacija (UNPA, United Nations Protected Areas) su zaštitne zone gde žive Srbi. Oni su bili predmet zaštite. Posle toga kad su došle Ujedinjene nacije, znači početkom 1992. godine nikada nisu nikoga napali. Nisu ni pre toga napali, jer su se samo branili. To je tako jasno. E sada, u tome da je došlo do zločina, verovatno jeste. A ja u njih uopšte ne mogu da ulazim. Besmisleno je, jer o njima ne mogu znati, sem da se bavim istraživanjima kao neka ovde posebna organizacija. Ali ovo vam je potpuno jasno. Oni su to sami napisali. Pa kad izbije rat, pa onda ginu u ratu, najviše ginu nevini. To nije sporno. A

da je iz Srbije neko poslat da izvrši neki zločin, to je besmislica. Pomoć smo davali Srbija na sve strane, cela Srbija, preduzeća, pojedinci, država, svi. Primili smo nekoliko stotina hiljada izbeglica i tako dalje, ali nikada takva pomoć nije data u funkciji vršenja nekog zločina, zaboga. Kako bi se mogla davati pomoć ugroženim ljudima da oni tamo izvrše zločin, a oni ugroženi? Pa evo, vam pomoć da izvršite zločin. To su besmislice. Zato i kažem da ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Miloševiću, ali pre nego što nastavite, samo jedan trenutak, molim vas.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, Pretresno veće smatra da biste trebali ekspeditivnije da se pozabavite ovim pitanjima i da biste trebali da pređete na druge teme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, preći ćemo ...

SUDIJA ROBINSON: Smatramo da smo čuli dosta dokaza u vezi sa onim šta pokušavate da nam kažete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Atlagiću, molim vas da pređemo na konkretne vaše postupke u vezi sa ovom celom situacijom koju više ne želim da i oni više ne žele da je dalje ilustrujemo. Recite, prethodno jedno pitanje. Da li je hrvatski Parlament, dakle Sabor Hrvatske išta učinio da se zaustave ovi nacionalističko-fašistički istupi u državi?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, Parlament nije ništa učinio da se zaustavi fašizacija u Hrvatskoj, naprotiv, on je podgrijavao još više svojim činjenjem i nečinjenjem, ali više nečinjenjem i odbijanjem primedbi poslanika srpske nacionalnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na šta ste vi konkretno, vi lično, dakle vi kao narodni poslanik Marko Atlagić reagovali? Ovde u tabulatoru 16, samo da vam pomognem, imamo nekoliko tabulatora koje ste vi lično,

koji su dokumenti koji se odnose na vas lično. Dakle, objasnite kako ste vi reagovali, na šta ste reagovali, šta ste tražili, tada, znači na početku? To je 1990. godine i to sredina 1990. godine.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa evo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, pogledajte ovaj tabulator 16. Da li se tu vidi datum? Koji je to, 3. srpanj (jul).

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ja sam, gospodine Miloševiću, već na prvoj sjednici, prvog višestranačkog Sabora Republike Hrvatske, a to je kraj maja, 1990. godine, već je svojom prvom sjednicom ukazivao, odnosno podgrijavao nacionalizam, odnosno fašizam. Ja ću reći direktno i konkretno o čemu se radi. Na prvoj višestranačkoj sjednici već predsjednik Tuđman, predsjednik Republike, doktor Žarko Domljan, predsjednik Sabora i drugi čelnici republike Hrvatske na svojim inauguracionim govorima su dali do znanja šta žele sa Srbima. Oni su u inauguracionim govorima izbacili srpski narod iz definicije Republike Hrvatske. Na primer, doktor Tuđman je rekao u inauguracionom govoru da je Republike Hrvatska država hrvatskog naroda i drugog pučanstva ili rekao je da je to država hrvatskog naroda i drugih manjina. Dakle, nigdje se ne spominje srpsko ime. Ja tada nisam reagovao na prvoj sjednici, jer poslanici sabora nisu imali priliku pošto je bila svečarskog karaktera. Ja sam reagovao odmah na drugoj sjednici Sabora, održanoj 28. i 29. juna 1990. godine i sa tim u vezi sam postavljao pitanja zašto to čine?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Atlagiću, po proceduri u Parlamentu, vi kao poslanik u Parlamentu možete jedino da reagujete putem postavljanja pitanja, je li to tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa upravo je to tako. Ja sam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I šta piše u ovom vašem, evo ovde ima i prpratni akt gde je postavio Izvršnom veću Sabora Hrvatske, piše "Predmet, zastupničko pitanje zastupnika Atlagić Marka u vezi sa nastupnim govorom najviših republičkih funkcionera na konstituirajućoj sjednici Sabora". To je, dakle, zvanični akt koji prosleđuje vaše pitanje, prosleđujete ga i onda ima samo jedna stranica ovog stenograma. Druga, ne postoji verovatno, jer vidim da ovde nije priložena ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: A, evo, ja sam ...

SUDIJA ROBINSON: Ne želim da svedok to čita. Evo ja sam upravo pročitao taj deo. Možete samo da rezimirate ono šta tu piše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ne morate da čitate, ali ovo šta ste malopre pomenuli, vi reagujete na njihove pristupne govore i reagujete da se srpsko ime ne pominje i govorite o položaju Srba. Maločas ste o tome rekli, dakle nećemo da čitamo sve ovo. Šta ste rekli tu?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa evo, ja sam upravo upozorio tada Parlament, već na prvoj radnoj sjednici Prvog višestranačog Sabora da već čelnici Republike Hrvatske Sabora, Izvršnog vijeća, a i drugi čelnici Republike Hrvatske ne drže se važećeg tadašnjeg Ustava Republike Hrvatske kod obraćanja nama poslanicima i gostima, a to jest da je definišu Republiku Hrvatsku onako kako to stoji u zvaničnom Ustavu. A u zvaničnom Ustavu je stajalo da je Republika Hrvatska država hrvatskog naroda, država Srba u Hrvatskoj i drugih manjina. Međutim ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi, u stvari, da i mogu samo da skratim ovo šta govorite. Vi, u stvari, u ovom pitanju ukazujete da su oni izvršili povrede odredbe člana 1, stav 2 Ustava Socijalističke Republike Hrvatske koja se još uvek tako zove i čiji ustav još uvek takav važi?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Upravo sam to želio i sa tim u vezi postavio sam bio tri pitanja o ovom pitanju. Na žalost, druga stranica ovdje nije sačuvana, ali pitao sam zašto to čine čelnici Republike Hrvatske? Da li možda zbog toga eventualno im je lapsus možda bio ili ne vole srpski narod ili ga eventualno misle izbaciti iz ustava? To je bila prva reakcija, izbacivanje nakane u stvari onoga što će se desiti u decembru 1990. godine, izbacivanje iz ustava kasnije. Upravo to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Atlagiću, ovde vidimo i propratni akt samog hrvatskog Sabora upućen Vladi u vezi vašeg pitanja. Vi ste po zakonu imali pravo na neki odgovor. Jeste li vi dobili neki odgovor koji vam po zakonu sleduje?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam dobio nikakav odgovor iako mi je po zakonu sledovao. Jedino sam se pronašao u nastupnom govoru doktora Tuđmana, čini mi se u Varaždinu negdje, gdje je na Hrvatskoj televiziji rekao odmah nakon druge, treće sjednice da neki poslanici vrlo neugodna i neumjesna pitanja postavljaju. Nije, tu sam se pronašao, inače odgovora pismenog, na šta sam imao pravo, ali niti usmenog, nisam dobio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, sada ćemo napraviti pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, pre nego što nastavimo, pitanje koje sam ja ranije postavio u vezi sa hrvatskim Ustavom. U vreme kada sam dobio obaveštenje ipak bio zbunjen. Ako se poziva na objašnjenje koje je dao gospodin Kostić na kraju unakrsnog ispitivanja, ono se odnosi na Ustav Bosne i Hercegovine.

TUŽILAC NAJS: Gospođa Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff) će možda biti u mogućnosti da vam to detaljnije kaže, ali mi se oboje sećamo da je on pomenuo oba ustava.

SUDIJA BONOMI: Ali da li nam je govorio o oba ustava?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Mislim da jeste. On je pominjao oba ustava, Ustav Republike Hrvatske i Ustav Republike Bosne i Hercegovine i pored toga, on je pominjao određena pravila o postupku, ali to je nešto šta mu mi nismo dali. Mi smo mu dali dva ustava da pogleda i da nađe pasus za koji tvrdi da se u njima nalazi.

SUDIJA BONOMI: Hvala lepo.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Samo još jedna dodatna napomena. To nije uvedeno u spis, jer smo imali samo verziju na BHS-u.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

prevodioci: Mikrofon, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Atlagiću, vi ste pokrenuli više poslaničkih pitanja. Pogledajte šta je u ovom tabulatoru 17. Tu govorite o tome da je "nepprimjerena odluka novog višestranačkog Sabora Socijalističke Republike Hrvatske na prvoj konstituirajućoj sjednici Sabora o isključenju

himne "Hej Sloveni" i događajima koji su usledili. O čemu se tu radilo? Vi tražite da se hrvatski Parlament ogradi od toga i tako dalje. Da li ste dobili, da li ste vi dobili neki odgovor na to? Da li je iko reagovao na to? Kakva je bila reakcija?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Evo, ja sam postavio pitanje na sjednici sabora vezano za nacionalističke ispade na nogometnoj utakmici Nizozemska Holland-Jugoslavija koja se odigravala na Maksimiru u Zagrebu. Tada je 40.000 gledalaca okrenulo leđa himni "Hej Slaveni" i spalilo jugoslavensku zastavu. Međutim, sva ta publika, sjećam se, je li, te scene je navijala čitavo vrijeme za Nizozemsku. Ja sam postavio pitanje u Saboru, Parlamentu, da li je možda ona neprimjerena odluka Prvog višestranačkog Sabora na prvoj konstituirajućoj sjednici o isključivanju himne "Hej Slaveni" u njenom protokolarnom djelu možda indirektno ili direktno utjecala na ovo što se dešava na Maksimiru, na stadionu. To je bio čin zaista neprimjeren, bar ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Moje pitanje je bilo, jeste li vi dobili kakav odgovor?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ja sam dobio odgovor pismeni, pismeni odgovor od Izvršnog vijeća, Vijeća Sabora. Uglavnom se svodi na to da je to zbog toga što iz nogometnog kluba Dinama i Hajduka niko nije igrao za reprezentaciju Jugoslavije i da je to i zbog toga, drugo, znači zbog toga što je bilo i takvih ispada na prethodnoj utakmici Crvena zvezda - Dinamo u Zagrebu. Evo, to su bili odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Molim vas u tabulatoru 18 postoji vaše poslaničko pitanje koje se ...

SUDIJA ROBINSON: Izvinjavam se, nisam uspeo da pratim taj poslednji odgovor. Vi ste dobili odgovor Izvršnog veća Sabora u tom smislu da je to bilo zato što fudbalski timovi određenog imena nisu dali nijednog igrača u reprezentaciju Jugoslavije. Možete li to da nam objasnite?

SVEDOK ATLAGIĆ: Upravo je tako pisalo obrazloženje da je publika reagovala zbog toga što nijedan igrač iz Nogometnog kluba Dinama iz Zagreba i Hajduka iz Splita nisu dali nijednog reprezentativca za reprezentaciju Jugoslavije. To je nekakav čudan odgovor koji ja nisam shvatio ni razumio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Izvršno vijeće Sabora dalo je taj odgovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvršno veće to je Vlada Hrvatske?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Vlada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da pređemo na ozbiljnije pitanje, odnosno teže pitanje koje ste postavili koje se nalazi u tabulatoru 18. Vi ste govorili, ovde je izvađeno samo drugo pitanje, vi ste postavljali nekoliko pitanja. Vi kažete: "Da li je tačno da je povećana grupa pitomaca u školi unutrašnjih poslova", znači u školi policijskoj "u Zagrebu pevala pesme". Pročitajte ovo što piše?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Citiraću: "Mene moja savjetovala strina svim Srbima materina", završen citat. Neću izgovoriti. "Mi Hrvati ne pijemo vina, nego krvi Srbina iz Knina", završen citat. "Hrvatska, Krocicija naša ti si zemlja svih pravih ustaša", završen citat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste to saznali da se pevalo u tom školskom cetru policije i tražite da ministar unutrašnjih poslova podnese ostavku.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, tražio sam da ministar Boljkovac podnese ostavku, jer se dešavaju prave drame, ne samo u školi ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete: "Jer se dešavaju prave ljudske drame" koliko piše ovde, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, upravo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kakve drame? Na kakve ste ljudske drame mislili kad ste to napisali?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, mislio sam u prvom redu na ono kako su se osjećali roditelji tih pitomaca i građani zaprepašteni, pogotovo građani srpske nacionalnosti u Krajini. To je bilo van pameti da se tako radi i tako dalje. A o tome su nas obavještavali i roditelji i štampa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I šta je bila reakcija ministra unutrašnjih poslova, Vlade ili Parlamenta na ovo?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Nikada ja nisam dobio odgovor. Reakcija je šutnja bila. Nisam dobio odgovor na ovo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad je to se desilo? Koji je ovde datum?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, to je bilo negdje prije 11. mjeseca 1990. godine. Znači negde u 10. mjesecu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači u oktobru se to događa?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Šta je sa vašom reakcijom i vašim poslaničkim pitanjem koje se nalazi u tabulatoru 19?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, u tabulatoru 19 nalazi se moje poslaničko pitanje vezano za izjavu potpredsjednika Sabora, Stjepana Sulimanca koji je izjavio da jamu Jadovno, dakle u kojoj je streljano 46.000 Srba, treba zabetonirati. Ja sam postavio pitanje u Pparlamentu, misli li Parlament ili eventualno Vlada Republike Hrvatske da se ogradi od ovog necivilizacijskog čina kome nema presedana, je li, u svetu i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad se to događa, to kad on kaže da treba zabetonirati jamu gde su streljani Srbi? To je 3. srpanj (Jul) 1990. godine, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, sedmi mjesec 1990. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste tu dobili ikakav odgovor? Tu je reč o istupu zvaničnika.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Dobio sam pismeni odgovor kratak, da je to lična stvar gospodina Sulimanca, a ne Vlade i Sabora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta se nalazi u vašem poslaničkom pitanju koje je sadržano u tabulatoru 20?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: U tabulatoru 20 moje poslaničko pitanje koje sam postavio na sjednici u vezi etničkog, odnosno nacionalnog čišćenja Srba iz Ministarstva obrane Republike Hrvatske na čijem je čelu bio gospodin Špegelj. Ja sam postavio pitanje da li je tačno da je 17. oktobra u kabinetu ministra obrane Republike Hrvatske, Špegelja, 21 radniku ministarstva, da ih je pozvao Perica Jurić koji je bio pomoćnik ministra unutrašnjih poslova i da u roku od sat vremena imaju da napuste prostorije ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde pišete u roku pola sata ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pola sata, da, u roku od pola sata predaju ključeve službenih prostorija i stolova i bez odlaganja da napuste radna mjesta. Ja sam pitao da li je među tim radnicima bilo 17 Srba, dva Crnogorca i dva Hrvata? Ako je to istina, na temelju kojih zakonskih regulativa Vlada Republike Hrvatske pravi spisak nepodobnih osoba za obavljanje poslova u Ministarstvu i ako je to tako da li je to u skladu sa izjavama gospodina Tuđmana. Ja sam citirao, evo citiram i sada: "Mi nismo pravili program za jednu stranku, već", podvlačin ovo "za cjeli hrvatski narod. Zato nemojte biti uski, uzimajte sposobne ljude izvan HDZ-a, trebaju nam stručni, karakterni i odgovorni ljudi, a ne da se pojedinci prikrivaju iza HDZ-a i mjenjaju kadrove". Pa evo i ovdje gospodin Tuđman citira da je pravio program za cjeli hrvatski narod, a ne i za Srbe i druge narode i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste vi znali i pre toga ili ste tada prvi put saznali da je bilo ovo što vi kažete, rekli ste u Parlamentu, čišćenje, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, to je etničko čišćenje iz Ministarstva odbrane. Ja sam to saznao u neposrednom kontaktu sa tih 20 osoba, 21 osobom. Ja sam vodio razgovore. Oni su se meni obratili. Zašto, gospodine Miloševiću, meni? Pa upravo zbog toga što sam ja jedini od srpskih poslanika redovno išao na sjednice i stalno postavljao određena pitanja. Drugi se nisu usudili uopšte da pitaju nešto, nešto ovako. I oni su se meni obraćali. Ja sam postavljao ta pitanja i sa njima se sastajao kasnije i tako dalje. Tih 21 radnik među kojima je bilo ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, molim vas zaustavite se za trenutak, gospodine Atlagiću. Gospodine Miloševiću, Pretresno veće je čulo dovoljno dokaza u vezi sa pitanjima koja su postavljena ovom svedoku o Saboru. Pređite na neko drugo područje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovdje ima još nekoliko njegovih pitanja, gospodine Robinson, u tabulatorima 20, 21, 22 ...

SUDIJA ROBINSON: Neću više o tome da slušam, gospodine Miloševiću. Dovoljno smo čuli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Pa, ja govorim samo sada iz proceduralnog razloga. Smatram da sva ova pitanja treba uvesti kao dokazne predmete,

jer su to zvanični dokumenti hrvatskog Sabora iz tog vremena i reč je o svedoku koji o njima svedoči. To je moj zahtev prema vama.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Mi ćemo ih usvojiti, gospodine Miloševiću, a njihova vrednost je drugo pitanje.

sekretar: Časni Sude, fascikla Odbrane biće dokazni predmet D 334.

TUŽILAC NAJS: Pretno veće nije izdalo nalog da se pogleda tabulator po tabulator u vezi sa dokaznim predmetima. Moj stav u vezi sa odlomcima, sa izuzetkom tabulatora 13 koji ostaje, je da ću osporavati prihvatljivost tih odlomaka, ako se ne postave u kontekstu. Moguće je da će oni biti u kontekstu, ali onda će biti i drugih člnaka na koje ćemo želeći da skrenemo pažnju.

ADVOKAT KEJ: Mogu li ja sada da se pozabavim tim odlomcima. Postojao je problem da se prevede ta količina materijala i zbog toga su izvađeni samo odlomci iz tog celog materijala. I optuženi je skrenuo pažnju Pretnom veću na one tačke na koje je želeo da ukaže. I mislim da bi bila dobra praksa da se usvoje ti odlomci, jer bi oni bili od koristi Pretnom veću.

SUDIJA ROBINSON: Pa, to su razumljive teškoće, gospodine Najs. Mi ćemo sve odlomke usvojiti, a takođe primili smo na znanje komentare koje je izneo gospodin Najs.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Atlagiću, ko je započeo oružane sukobe u Hrvatskoj?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, oružane sukobe u Hrvatsko započele su hrvatske paravojne organizacije. To je opšte poznata stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate neki primer, na primer, nekog vašeg kolege iz Parlamenta koji se uključio u takve aktivnosti?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Već i 1990. godine i kolege poslanici su se direktno na terenu uključili. Među njima je bio moj kolega poslanik koji je bio kasnije i predsednik Skupštine Opštine Osijek, Branimir Glavaš koji je u 10. mjeseci, ovaj u 10. mjesecu 1990. godine djelio snažni eksploziv vitezit po opštini Osijek. Osim toga, on je negdje 6. na 7. oktobra razoružao jednu

legalnu policijsku patrolu i protiv njega je bio pokrenut krivični postupak. Međutim, unatoč toga on je već 12. oktobra imenovan od strane Skupštine opštine i to tajnim glasanjem sekretara Sekretarijata za narodnu obranu i verovali ili ne, saglasnost mu je dao Martin Špegelj, ministar obrane, iako se protiv njega vodio krivični postupak. Dakle, mi smo pokušali da to iznesemo na sjednicu Sabora, međutim kolege poslanici Hrvatske nacionalnosti kojima sam ja rekao da bi bio red da oni iznose iz tog kraja, su rekli da oni ne smiju to da rade, jer da se boje za svoje porodice kad se vrate kući, da ne bi bile likvidirane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vi imate saznanja kako su stvarane te paravojne formacije u Hrvatskoj?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, imam saznanja, pošto sam bio poslanik u Saboru. Sabor je najprije donio odluku da se osnuju paravojne organizacije, odnosno posebne jedinice u okviru Civilne zaštite, Civilne zaštite sa zadatkom da čuvaju od požara i drugih nekih poslova, je li.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li im je za to čuvanje od požara bilo potrebno oružje?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, je li su imali oružje?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, imali su oružje, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako se odnosila Vlada Hrvatske prema formiranju tih paravojnih formacija?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Vlada Hrvatske koja je osnovana u junu, već u julu je formirala posebne omladinske brigade, odnosno jedinice sa zadatkom čuvanja ljudi i materijalnih dobara. To su te paravojne organizacije. Dakle, već u julu ona osniva te omladinske dobrovoljne jedinice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači u julu 1990. godine?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: U julu 1990. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A HDZ?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: HDZ se uključio vrlo aktivno i on organizuje seminare za omladinske jedinice širom Hrvatske. Dakle, gdje su obučavani. Uslovi za omladinske jedinice bili su da ne smiju biti stariji od 27

godine, dakle pitomci i da imaju što bolje kriminalističke, odnosno mahom su uzimali kriminalce iz prethodnog perioda i kasnije su legalizovali, je li, sve to odlukam sabora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je u to vreme bilo poznato bilo šta što se ticalo reorganizacije Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno policije u Hrvatskoj?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, upravo u to isto vrijeme vrši se reorganizacija Ministarstva unutrašnjih poslova tako da su stanice javne sigurnosti sa srpskim stanovništvom većinskim bile ukinute i podređene pod stanice jave sigurnosti sa većinskim hrvatskim stanovništvom. Dakle, u tom smislu je izvršena reorganizacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su svuda stavljene pod nadležnost opština sa većinskim hrvatskim stanovništvom?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, uglavnom su stavljene, međutim tu su pruženi određeni i otpori, je li, sa tim što su želili razoružati rezervni sastav iz stanice milicije sa većinskim srpskim stanovništvom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako je to kadrovski urađeno?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa kadrovski, ministarstvo je raspisalo konkurs 27. jula 1990. godine. Uslovi su već bili poznati. Znači da ne budu stariji od 27 godina, podobni, da su dobri članovi HDZ vlasti i da su dobre kriminalne prošlosti. I posle vježbanja koje je HDZ sa njima vježbao, oni su ih na konkurs automatski primili i dali im naziv redarstvenici, koji su kasnije uzeli oružje i dolazili na domak srpskih sela radi provokacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, vi ste iz Benkovca, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako je to izgledalo u Benkovcu?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, u Benkovcu je 16. na 17. avgust jedna grupa predstavnika stanice Javne bezbjednosti iz Zadra došla u večernjim satima da razoruža rezervni sastav stanice milicije u Benkovcu gdje su odnjeli oko 100 komada kratkih i dugih cijevi. Isto je situacija bila malo kasnije bila i u Obrovcu, kasnije u Petrinji, Dvoru na Uni i tako dalje. Što se tiče Benkovca, sutradan kada je narod saznao da se to desilo, on se okupio na mitingu ispred zgrade skupštine opštine gdje im se obratio tada predsjednik opštine

Zdravko Zečević, međutim oni su toliko tražili odgovornost da su čak i prešli mitingovati pred stanicu unutrašnjih poslova i tražili odgovornost policije što je dala oružje, je li, da se odnese u Zadar i tako dalje. Ja sam uzeo mikrofon i tada se obratio se i odvratio, u stvari, narod da ne pobije tu policiju, jer je bila zaista napeta situacija, smrio sam tenzije. Tako je bilo u Benkovcu, kasnije skup je nastavljen negdje oko 17.00 u Bukoviću, na domak Benkovca gdje se obratio i Jovan Rašković kasnije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je u toj reorganizaciji bilo sa Srbima milicionerima?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: A Srbi milicioneri su otpušteni sa posla. Na primjer, u Zadru 17 milicionera u novembru mjesecu već su dobili otkaz. U znak protesta protiv tih 17 milicionera koji su dobili otkaz u Zadru štrajkovalo je 130 policajca iz Zadra, Benkovca i Obrovca, među kojima je bilo i milicajaca hrvatske nacionalnosti. Međutim, svi su kasnije dobili otkaz. Eto, oni su otpušteni.

SUDIJA BONOMI: Taj policajac u Benkovcu je nosio oružje sa dugom cevi kao normalni deo dužnosti koju je obavljao takav policajac, odnosno takvi policajci?

SVEDOK ATLAGIĆ: Tada nisu policajci nosili duge cevi. Dakle, riječ je ovdje da su ...

SUDIJA BONOMI: A gde su onda policajci u Benkovcu nabavili duge cevi? Odakle?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, u stanici milicije se nalazio rezervni sastav milicije i on je to imao kao na trajnom čuvanju. Svaka stanica milicije, ne samo u Benkovcu, nego u čitavoj Republici Hrvatskoj, svaka opština, svaka stanica Javne bezbjednosti je imala oružje dugih cevi.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tada Ministarstvo unutrašnjih poslova, dakle ovo se sve događa u leto i ranu jesen 1990. godine, ovo šta ste opisali?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je hrvatski MUP počeo sa otvaranjem novih stanica u 1990. godini?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, hrvatski MUP već krajem 1990. i početkom 1991. godine otvara nove policijske stanice i to u onim mjestima sa većinskim srpskim stanovništvom. Upravo cilj tih policijskih stanica jeste provokacija, da dođe eventualno do ekscesa i sukoba, jer su to vlasti željele.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koja je prva oružana akcija koja se dogodila za koju vi znate?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, po mom ličnom mišljenju to je 17. avgusta u Benkovcu se desilo povodom tog skupa, jer je tada Ministarstvo unutrašnjih poslova iz pravca Korenice uputilo tri vozila naoružana, naoružanih policajaca, međutim narod ih je spriječio i nisu došli do Benkovca da djeluju na tu masu. Međutim, ima mišljenja da je to bilo 15. februara 1991. godine prilikom dolaska na Plitvice redarstvenika i obijanje nacionalnog parka Plitvice. To su sad različite, po meni je ovo bila prva, ova 17. avgusta 1990. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sobzirom da ste vi tada bili u centru tih događaja, kako su savezni organi reagovali na odluku hrvatske Vlade da osnuje Zbor narodne garde i uopšte ove reorganizacije?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, Hrvatska je osnovala paravojsku praktično već 9. novembra 1990. godine sa izborom komandanta Teritorijalne odbrane Republike Hrvatske, pošto je donjela tada zakon po kome komandanta bira Predsjedništvo Republike Hrvatske, a ne kao do tada Predsjedništvo SFRJ. Međutim, savezni organi su već 26. juna 1991. godine, to jest Ustavni sud Jugoslavije, on je stavio van snage odluku Zbora narodne garde i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne odluku zenga nego valjda odluku o formiranju.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: O formiranju, odluku Vlade Republike Hrvatske o formiranju zenga, međutim poslije Ustavnoga suda, kasnije je i Predsjedništvo Jugoslavije 9. januara izdalo naredbu da se, odnosno donjelo je odluku da se razoružaju sve paravojne formacije u Hrvatskoj. Međutim Hrvatska je to ignorisala, nama na Parlamentu to uopšte nije predočeno. Sve je to vodila kao Vlada, a onda 20. januara hrvatska Vlada traži da se

prolongira 48 sati to razoružavanje, da bi 23. januara Predsjedništvo SFRJ izdalo naredbu da se odmah razoružaju paravojne formacije u Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to je Predsedništvo u januaru donelo tu odluku da se razoružaju?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta su tada radile Hrvatske vlasti?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Hrvatska vlast i Vlada umjesto da razoruža, oni su 20. februara 1991. godine već doneli odluku da zakoni savezni na području Republike Hrvatske ne vrijede, iako se ni ranije nisu pridržavali tih zkona.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sad recite šta znate o naoružavanju Srba? Zašto su se naoružali i kako su se naoružali?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, zašto se Srbi naoružavaju i kako se naoružavaju? Poslije predizbornih skupova HDZ-a gde se poziva na istrijebljenje Srba, poslije ukinuća Srba u Saboru Hrvatske, odnosno donošenjem Ustava Hrvatske, kao konstitutivnog naroda, posle pozivanja aveti prošlosti, odnosno pozivanje se na Antu Starčevića i Antu Pavelića i Milu Budaka koji je dao recept za srpsko pitanje, poslije izbacivanja sa posla Srba, naročito u policiji i Opštenarodnoj odbarni i sudstvu, poslije čak i pojedinačnih ubistava, uzmimo milicioner Alavanja i tako dalje, Goran koji je ubijen, Srbima ništa drugo nije preostalo nego da se naoružaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako to oni čine? Kako se naoružavaju?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Srbi se naoružavaju tako što, preko šverca, dakle švercuju oružje. A, osim toga, morali su, seljaci su prodavali čak svoju imovinu, krave svoje da bi kupili pušku, a jedan dio, mali dio naroda se naoružao iz policijskih stanica gdje su napali policajce, odnosno stanice policije koje su dale, rezervni sastav, naoružanja rezervnog sastava, ovaj, MUP-a sa većinskim hrvatskim stanovništvom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li možete da kažete kakva je tada, upravo u kontekstu ovoga što govorite, bila situacija u Benkovcu, pošto ste vi iz Benkovca?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam već rekao, situacija u Benkovcu je 17. na 16. na 17. naveče, dakle došla je jedna grupa i to sa "Lendroverima" (Land Rover), to je vrsta vozila naoružana da uzme oružje rezervnog sastava policije. I kako sam rekao, 100 komada kratkih i dugih cijevi su oni ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je 16. na 17. avgust 1990. godine?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, avgust 1990. godine. Tako je. Sutradan se desilo ono što se desilo, narod je...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta se desilo sutradan, molim vas?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, sutradan je narod u znak tog protesta došao pred Skupštinu Opštine, održao se miting, a kasnije se preselio taj miting ispred stanice javne sigurnosti gdje su tražili odgovornost ne samo načelnika milicije, nego i odgovornost policajaca zbog toga što su dozvolili predaju oružja da se razoruža stanica, a dešavaju se ove drame koje se dešavaju. A kasnije, u posljedopodnevnim satima bio je i miting u Bukoviću na domak Benkovca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A imate li saznanja šta se toga dana dešavalo u Korenici? Da li je tamo bila neka intervencija MUP-a Hrvatske?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, upravo iz Korenice MUP Republike Hrvatske u Benkovac šalje tri naoružana vozila specijalaca, naoružanih da intervenišu na taj narod dole, međutim ispečili su se Srbi u Lici i nisu dozvolili da se interveniše. Ja sam o tome govorio na jednoj od sjednica sabora tada. Rekao sam, oni su zapravo meni rekli da je to scenarij negdje drugdje. Ja sam rekao: "Gospodo zastupnici i gospodo iz vlasti, scenario je tu, ovdje u ovoj dvorani", rekao sam "to jest u Parlamentu. Vi šaljete transportere na goloruki narod i razoružate narod bez ikakvog razloga". Oni su kao razlog naveli da su zapravo stanice javne sigurnosti dobile pismeno da se to radi zbog toga što imaju informaciju da će ih Srpska demokratska stranka tobože razoružati. To je bilo pismeno. Svaka milicijska stanica je dobila u to vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate saznanja, sada govorimo o tome, znači avgustu 1990. godine, da li je Jugoslovenska narodna armija tada intervenisala?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Poslije kada su vraćena ova tri vozila iz pravca Korenice, onda je hrvatski MUP poslao tri helikoptera noružana na taj narod dole, međutim vojska je intervenisala i vratila ih u početnu bazu.

Dakle, to je bila intervencija vojske. Eto, o tome sam ja zaista i spominjao, govorio na jednoj od sjednica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je vojska uopšte oružano intervenisala tada?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nije oružano, nego naredbom. Naredbom su vratili, je li. Zapravo je prizemila te avione. Tako je to bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U Benkovcu je ranije bio ranjavan Mlinar. Vi ste rekli da ste išli i da ga obidete. O čemu se tu radilo?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, Mlinar je bio moj đak i predsjednik Srpske demokratske stranke. On je, kako sam ranije rekao, izboden nožem. Završio je u bolnici. Međutim, šta je interesantno kod tog? Radi se o 18. maju 1990. godine prije prve sjednice prvog višestranačkog sabora. Međutim Srpska demokratska stranka već tada je posle tog slučaja zamrzla odnose sa hrvatskim Saborom, a odmrzla je te odnose nakon mjesec dana kasnije i tako dalje. Međutim, interesantno je kod ovog slučaja da 1. juna, a događaj se dogodio 18. maja, 1. juna hrvatski "Vijesnik" objavljuje izjavu potpredsjednika Sabora Vladimira Šeksa da se radi o samoranjavanju Mlinara, a da je on dobro glumio režiju da je uspostavio doktor Jovan Rašković, predsjednik Srpske demokratske stranke. Međutim, poslje toga, negdje krajem juna ja postavljam službeno pitanje...

prevodioci: Molimo svedoka da ponovi odgovor i da govori sporije.

SUDIJA ROBINSON: Svedoče, prevodioci vas mole da ponovite ono šta ste rekli i da govorite malo sporije.

SVEDOK ATLAGIĆ: Da. Rekao sam da je 1. juna hrvatski "Vijesnik" donijo informaciju da se Mlinar sam ranio, a da je režiju na neki način režirao doktor Jovan Rašković, a da je on dobro odglumio. Međutim ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to, gospodine Atlagiću, oni su tvrdili da se Mlinar sam izbo nožem?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Tako je, ranio sam, da se sam izbo nožem. Ja kao narodni poslanik, pošto se radi o mojoj izbornoj bazi, postavljam poslaničko pitanje i to pitanje na parlamentu 20 dana kasnije nego što je Vladimir Šeks dao tu izjavu i upozoravam Vladu da se dešavaju velike

drame na terenu, da su nacionalne napetosti do ludila dovedene i tražim informaciju u vezi sa slučajem Mlinar. Dakle, ja sam to službeno postavio, ovaj, informacija i pitao sam da li možda ima kriminalistička obrada toga. I kasnije sam dobio odgovor. Je li, odgovor sam dobio da je postupak još u toku, a potpredsednik Sabora daje izjavu 1. juna da je završena. A ja dobijem odgovor negdje 15. jula da još nije kriminalistički obrađeno. Hoću reći, sama je vlada demantovala potpredsednika Sabora, uhvatila ga u jednoj laži, u neistini jednoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate saznanja da negde gde nije bilo nikakvih tenzija ni sukoba bilo pokušaja da se izazovu sukobi i tenzije i ko je to nastojao, ako je bilo toga?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, uglavnom je scenarij u Krajini išao tako, tamo gdje nije bilo tenzija slalo je vrhovništvo paravojne formacije, zenge, u sela sa većinskim hrvatskim stanovništvom na domak srpskih sela i odmah bi nastale provokacije od strane redarstvenika i tako bi sukobi nastajali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa je li imate neki primer?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, imam primjer u mojoj izbornoj jedinici Lišane Ostrovičke, to je susedno ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako se zove, nisam čuo, molim vas?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Lišane Ostrovičke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je selo?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: To je selo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Sa većinskim, sa 100 procenata hrvatskim stanovništvom. Već 14. jula 1991. godine dolaze redarstvene snage u velikom broju u to selo, a na domak toga sela je srpsko selo Ostrovica koje ima vrlo malo stanovnika i gdje je uglavnom stanovništvo starije bilo. Kada su došli redarstvenici, stanovnici Hrvati u Lišanama kad su došli u Lišane Ostrovičke su ih tjerali, govorili su: "Idite, mi nemamo sa Srbima nikakvog problema". Odgovor je glasio zenga: "Franjo nas je Tuđman poslao". Već navečer zapucale su zenge u susjedno selo Ostrovicu i tako je incident započeo. Interesantno je spomenuti da su mještani sela Lišana, hrvatske nacionalnosti,

pošto su zenge uhvatile jednog Srbina na prolazu, na magistralnom prolazu od Skradina prema Benkovcu, zenge su ga uhvatile, a stanovništvo hrvatske nacionalnosti su spasile tog Srbina. Stavili su ga u seoski svinjac i poslale u selo. Hoću reći, divno ponašanje tih Hrvata iz susjednog sela i tako dalje. Međutim oni, zenge, su stalno odgovarale "Franjo nas je poslao. Mi to moramo da radimo". I tako je počeo sukob i tako je počeo rat u Dalmaciji. To je prvi, po meni, sukob u Dalmaciji žešćih razmjera. Čim su zapucali, ovi su uzvratili lovačkim puškama i to onda ide, znate već kako to teče, je li, to se širi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Tako su sukobi započinjali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste nabrojali priličan broj događaja iz tog vremena pa ću vam sad citirati tačku 9 ove navodne optužnice za Hrvatsku. Kaže da su: "Srpske snage", u tački 9 "između avgusta 1991. godine i juna 1992. godine ubile stotine civila i deportovale neke od preživelih. Veliki broj muškaraca nesrba je držan u zatvorskim objektima uglavnom u Kninu i Benkovcu", dakle u vašoj opštini. Ovde se pominje Knin i vaša opština Benkovac. Možete li da kažete nešto o tim tvrdnjama. Da li je to tačno?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, za opštinu Benkovac pouzdano znam da u to vrijeme nije bilo zatvora. Mislim da to zaista u opštini Benkovac. Za opštinu Knin nije mi poznato. Nemam saznanja nikakva. Dakle ...

prevodioci: Molimo govornike da govore sporije.

SUDIJA ROBINSON: Prevodioci su obojicu zamolili da malo sporije govorite.

TUŽILAC NAJS: Paragraf 9 izgleda da nije dobra referenca.

SUDIJA ROBINSON: Da. I ja pokušavam da nađem gde se to nalazi. Gospodine Miloševiću, o kom tačno se paragrafu radi?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Možda sam pogrešio u navođenju broja paragrafa, ali da se ne bi zadržavali, potražiću ga ja. Navod je sigurno tačan. Broj paragraf možda nije tačan.

SUDIJA ROBINSON: Ali mi bismo hteli da to pronađemo. Opet se radi o aljkavom upravljanju Predmetom.

TUŽILAC NAJS: Gospođa Uerc-Reclaf misli, budući da ona dobro zna optužnicu, misli da je optuženi rezimirao nekoliko paragrafa optužnice. Ja sam jutros gledao nešto u optužnici, ali se ne sećam baš te frazeologije koja je izneta. Moža bi optuženi ipak hteo da nam pomogne.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, da li vi možete da nam pomognete?

ADVOKAT KEJ: Pa, pitam se da li se možda radi o paragrafu 34, budući da se tu navodi taj vremenski period.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ne mogu sada to da nađem, ali ovo je bila jedna sigurno, jedan citat koji se tu nalazio.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vretićemo se na ovo pitanje kasnije. Očekujem od vas da nam navedete tačne reference. Sad možete da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ovo se radilo o događajima u leto 1991. godine, međutim u vašem kraju, dakle u Dalmaciji nešto ranije u maju, u Trogiru održan je sastanak čelnika HDZ-a. Da li ima nešto značajno što se desilo u Trogiru na sastanku tih čelnika HDZ-a što je vama tada bilo poznato?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, bilo mi je poznato da je 5. maja u Trogiru predsednik republike doktor Franjo Tuđman pozvao na sastanak sve prijedседnike Hrvatske demokratske zajednice sa područja Dalmacije, odnosno predsjednike sa opštinskih odbora i predsjednike skupština opština čitave Dalmacije i prosto im naredio da u toku sutrašnjeg dana, da su već trebali ranije, napadnu vojne kasarne u Splitu i da im se prekine dotok vode i struje. Dakle, jednostavno je dao nalog kako to da učine.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, neću dozvoliti dalje ispitivanje u vezi sa ovim pitanjem. To nije fer prema Tužilaštvu, a da ne spominjem Pretresno veće. Kako Tužilaštvo uopšte može unakrsno da ispituje ako nema tačne reference i šta uopšte mi treba da zaključimo u vezi sa tim bez tih

referenci. Gospodine Najs, vi nećete morati unakrsno da ispitujete u vezi sa tim i ja to neću dozvoliti.

TUŽILAC NAJS: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Molim vas da pređete na drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, ja ga, ja ovde nemam reference ni na kakvu optužnicu koju vi pominjete, gospodine Robinson. Moje pitanje se odnosilo na događaje početkom maja u Trogiru koje on kao poslanik zna. I on o tome govori. Naravno da to nije u ovom pismenu gospodina Najsa, jer tu se ne bi dobro proveo da je to napisao. Ali ovde se radi o tome šta se dešavalo. Ovde je reč znači o maju mesecu 1991. godine.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, dve stvari. Ovaj poslednji komentar ide u pravcu komentara koji su neprihvatljivi. A ono šta je bitno, znam da je Pretresno veće reklo da ja ne moram da unakrsno ispitujem u vezi sa tim, ali bez obzira, ja bih hteo da kažem da ne postoje izvori za bilo šta. Radi se jednostavno o uopštenom iskazu gde se uopšte ne objašnjava izvor svega toga i takav slučaj imamo sa mnogim svedocima ovog optuženog.

SUDIJA ROBINSON: Molim vas pređite na drugu temu, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, gospodine Robinson, ja smatram da je veoma bitno. Svedok zna iz ličnog iskustva. Evo pitaću ga. Odakle znate za taj sastanak u Trogiru i o nalogu da se blokiraju kasarne? To je vrlo bitno i zbog datuma i zbog svega što se kasnije događalo.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, znam na osnovu komunikacije sa mojim kolegama zastupnicima iz hrvatskog Sabora. Dakle, sa njima sam razgovarao. A osim toga, ono što se desilo sutradan u Splitu vidio je čitav svet. To su sve TV stanice objavile širom sveta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta se desilo sutradan? To je 6. maj.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, 6. maja po nalogu gospodina Tuđmana masu radnika iz većine firmi, odnosno preduzeća iz Splita išlo je pred Vojno-pomorsku oblast da se blokiraju kasarne, je li, da se napadne JNA, odnosno kasarne i da se dotok struje prekine i dotok vode, što je se i desilo. Razbijala

su se kola oficirska, rušilo se sve toga dana što je podsjećalo na Jugoslaviju, naročito poslovnice JAT-a, sjećam se da su bile srušene. Međutim, tog dana je poginuo i vojnik Sašo Gešovski i još dva vojnika su ranjena. Međutim, organizatori tog skupa su jednog vojnika davili u oklopnom vozilu. Mislim da je to bio tenk. To je vidio čitav svijet. Taj davitelj, takozvani "davitelj vojnika" kasnije je unaprijeđen u čin časnika, odnosno oficira i dobio je od Tuđmana 1991. godine orden zasluge za hrvatski narod.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Split, tamo nema nikave tenzije između Hrvata i Srba ili ima?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Već ranije su po stanovima, srpskim stanovima, tako su mi kolege poslanici prenosili, obilježavani su srpski stanovi, posebno stanovi oficira.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li je bilo nekih postupaka Srba u Splitu, nešto što bi bilo, što bi moglo da iritira Hrvatsku?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nije postojao nikakav incident, ili eventualno nešto što bi moglo iritirati javnost ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A taj sukob 6. maja, to je sukob između tih demonstranata i vojske?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, sukob između demonstranata i vojske. Oni su skinuli ispred Vojno-pomorske oblasti jugoslavensku zastavu i stavili su hrvatsku zastavu i muslimansku zelenu, otprilike 10 metara ja se sjećam da je bila dužine, jer sam to vidio, da, preko TV ekrana. A i kolege zastupnici su mi kasnije ispričali šta se desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li ja dobro razumem, znači tamo u Splitu gde nije bilo nikakvih sukoba između Srba i Hrvata dolazi do sukoba između organizovanih tih ekstremista i vojske i to tako što oni opkoljavaju Vojno-pomorsku oblast. Jeste li to ispričali?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, upravo što opkoljavaju Vojno-pomorsku, napadaju, je li, taj dio, po nalogu Tuđmana od prethodnog dana iz Trogjira gdje je on održao, ukorio ih da su to već i ranije, ali da nije ni kasno ako i sutradan to naprave, a to je 6. maj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je vojska pre toga imala bilo kakvu aktivnost u toj Vojno-pomorskoj oblasti, u toj komandi?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, vojska je mirno ...

prevodioci: Samo malo sporije, molim vas radi prevodilaca. Hvala.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Vojska ničim nije bila, ovaj izazivala ničim. Ona je bila u kasarnama, svakodnevni svoj posao radila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vojska nije bila van kasarne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite da li je na teritoriji vaše opštine koja vam je najbliža i po saznanjima i po onome šta možete da svedočite, bilo bilo kakvih diverzantsko-terorističkih delovanja?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, bilo je na području i moje opštine 31. jula 1991. godine u selu Cerane Donje jedna diverzantsko-teroristička grupa koju je predvodio Miro Barišić, poznati terorista koji je ubio ambasadora Rolovića u Štokholmu (Stockholm) 1991. godine i još dvojica koji su minirali polje u tom selu i crkveno dvorište 31. jula. Zašto crkveno dvorište? Jer 2. avgusta već održavao bi se sajam, slava sela, radi diverzantskog uništavanja stanovništva u tom kraju. Međutim, čobanice koje su čuvalе ovce su spazile te naoružane ljude da nešto rade, je li, po polju i oko crkve i javile su u Ministarstvo unutrašnjih poslova u Benkovcu i onda je uslijedila akcija i grupa je likvidirana.

SUDIJA ROBINSON: Kako se zvala ta osoba za koju ste rekli da je bio dobro poznati terorista koji je ubio ambasadora? Nije ušlo ni ime ambasadora koji je ubijen u Stokholmu 1991. godine. Ako možete da ponovite?

SVEDOK ATLAGIĆ: Terorista se zvao Miro Barišić, ubio je ambasadora Rolovića u Štokholmu 1971. godine. On je doveden na područje Hrvatske i predvodio je u tom selu tu diverzantsko-terorističku grupu.

SUDIJA ROBINSON: 1971. godine. Znači on je bio jugoslovenski ambasador?

SVEDOK ATLAGIĆ: Jugoslovenski ambasador u Štokholmu.

SUDIJA ROBINSON: A da li je toj osobi suđeno zbog tog ubistva?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, nije mi poznato da li je on uopšte bio uhvaćen kasnije. Međutim, početkom devedesetih vlasti su ga pozvale i radio je to što je radio.

SUDIJA ROBINSON: A na osnovu čega vi kažete da je on ubio tog ambasadora?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, na osnovu toga što se toga sjećam. To zna čitava svjetska javnost iz tog vremena. Čitavi svijet to zna. Čitava Jugoslavija to, to je opšte poznata stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nije ni on to, gospodine Robinson, odricao. On se hvalio time da je ubio jugoslovenskog ambasadora kao pripadnik ustaškog pokreta.

SUDIJA ROBINSON: Da li vi tvrdite da on nikada nije uhapšen zbog toga?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, nije bio.

SUDIJA ROBINSON: Bilo u Jugoslaviji ili u Stokholmu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Koliko ja znam nije, ali to ne mogu da tvrdim. Međutim, da je tada bio u tim ustaškim formacijama o kojima svedok govori, to je nesumnjivo, bivši ubica ambasadora Rolovića, ubica pokojnog ambasadora Rolovića.

SVEDOK ATLAGIĆ: Ja mogu jedino da dodam vezano za Barišića da je on mene na telefon uznemiravao prethodno pet meseci kao poslanika. Uvijek me zvao, predstavljao se, psovao, grdio i tako dalje. A to sve zbog toga, zbog ovih pitanja kad sam postavljao kao poslanik u Saboru.

SUDIJA BONOMI: Da li je Barišić živ?

SVEDOK ATLAGIĆ: Barišić nije živ. On je među tom trojkom likvidiran tada, 31. jula. Sva grupa diverzantsko-teroristička je likvidirana tada.

SUDIJA ROBINSON: A ko ih je likvidirao?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa likvidirali su ih radnici Ministarstva unutrašnjih poslova opštine Benkovac, pošto su njima javile čobanice koje su čuvale ovce da su videle naoružane osobe sumnjive koje nešto rade po vinogradu. I javili su njima. Usljedila je intervencija i oni su pobijeni.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se navodi, to je, samo referencu da vam kažem, to je tačka 45. Želim da vas pitam da li o tome nešto znate. Kaže, "srpske snage", to je u novembru 1991. godine, dakle to je već malo kasnije u 1991. godini posle ovih događaja o kojima ste govorili. "Srpske snage koje su se sastojale od JNA, Teritorijalne odbrane i Martičeve policije napale su selo Škabrnja u blizini Zadra. Dana 18. novembra 1991. godine srpske snage su ušle u Škabrnju i idući od kuće do kuće i ubile najmanje 38 nesrpskih civila" i tako dalje, onda se navode. Da li vi nešto znate o događaju u Škabrnji? O čemu se tu radilo i kako je došlo do toga?

SUDIJA ROBINSON: Prvo neka svedok iznese osnovu u vezi sa bilo kakvim saznanjima koje on ima o ovim događajima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li ovo negde u blizini vašeg mesta?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Škabrnja je jedno veliko selo koje graniči sa mojom opštinom Bekovac. Ona je granično mesto selo između opštine Zadar i opštine Benkovac. Moja saznanja vezano za događanja u Škabrnji su sledeća. U Škabrnji su bila stacionirana ...

SUDIJA ROBINSON: Na koji način ste vi dobijali te informacije? Pretpostavljam da vi lično niste bili tamo.

SVEDOK ATLAGIĆ: Da, dobijao sam informacije na osnovu osobe za koju smatram da je bila dobro informisana u to vrijeme sobzirom na funkciju i položaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, možete li da kažete od koje ste osobe dobijali te informacije?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Mogu, ali na privaatnoj sjednici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Onda molim zatvorenu privatnu sjednicu.

SUDIJA ROBINSON: Da, privatna sednica.

(privatna sednica)

SUDIJA ROBINSON: Idemo na otvorenu sednicu.

sekretar: Sad smo na otvorenoj sednici.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, recite šta su vaša saznanja o ovome šta sam vam citirao, dakle o tome da su srpske snage koje su se sastojale od JNA, Teritorijalne odbrane i Martičeve policije napale su selo Škabrnja u blizini Zadra?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Moja saznanja idu ka tome da su u selu Škabrnja bile stacionirane Hrvatske paravojne snage to jest, hrvatski redarstvenici. Zatim da su oni svakodnevno provocirali iz tog sela mještane u susednom selu Biljane Donje, zatim u susednom selu Zagrad sa jednog uzvišenja iznad Škabrnje. Zove se Nadinska kosa. Sa tog mesta su stalno pucali u to mesto Zagrad gdje je stanovništvo srpske nacionalnosti. Čak je jedna osoba, čini mi se po imenu Nenad Kužet, bio preklan u tom selu, zaklan, izboden nožem, dakle smrtno ubijen. Ovaj i još jedan civil, mislim da se zove, čije je prezime Štrbac, imena mu se ne sjećam. Međutim ...

SUDIJA ROBINSON: Zagrad ili Zadar?

prevodioci: Molim vas mikrofoni.

SUDIJA ROBINSON: Da li je to Zagrad ili Zadar? U optužnici se spominje Zadar, Z-a-d-a-r. Da li je to isto mesto ili su to različita mesta?

SVEDOK ATLAGIĆ: Zadar je ime opštine, a ovo je selo na domak Škabrnje i zove se Zagrad, Z-a-g-rad. To je jedan zaseok. Dakle i te paravojne snage su svakodnevno provocirale, čak je u zasjedi, paravojne snage su ubile poručnika, mislim da se zove Stefanović i još dva vojnika. Međutim, paravojne snage su svakodnevno granatirale to susedno selo Biljane Donje, pa čak i Benkovac,

aerodrom Zemunik i selo Zemunik i još niz drugih, drugih sela sa pretežnim srpskim stanovništvom. I uslijedila je poslje pogibije vojnika, dva vojnika, akcija, jer je to u zasjedi dočekano. I onda se desilo to što se desilo. Zapravo moja saznanja idu ka tome, kad su sukobi počeli civilno stanovništvo je bilo dovedeno u opštinu Benkovac kod Crvenog krsta. I jedan dio je, koliko sam čuo, ostao. Zapravo, hrvatska obavještajna služba je jednom djelu civila dala da se povuče i Zbor narodne garde je to iskoristio kao živi štit, dakle živi štit i normalno da su, ovaj, izginuli civili, jedan broj civila. Koliki, meni nije poznato, ali sam čuo da je izginuo jedan broj civila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste ...

SUDIJA KVON: Gospodine Atlagiću, rekli ste nakon što su vojnici ubijeni, napravljena je zaseda za dvojicu vojnika i bila je akcija i onda se desilo ono što se desilo. Možete li da nam navedete malo više detalja o tome šta se desilo? Nešto više o toj akciji?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, moja saznanja idu samo ka tome da poslje pogibije dva vojnika i ovog poručnika da se došlo do oružanih sukoba i da u tim sukobima su srpske snage napredovale. Međutim, civilno stanovništvo povučeno je preko Crvenog krsta. I prilikom ulaska u selo došlo je do ovih sukoba gdje je izginuo jedan broj civilnog stanovništva, bar je tako meni informacija došla, sa tim da su te civile Zbor narodne garde držali kao živi štit ispred sebe i da su tako izginuli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li ...

SUDIJA KVON: Samo trenutak. Gospodine Atlagiću, vi ste upotrebili izraz "srpske snage". Rekli ste "u tom sukobu srpske snage su napredovale, a civilno stanovništvo se povuklo". Ko je činio te srpske snage?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, koliko je meni poznato to je Teritorijalna odbrana i pošto je napadnuta i Jugoslovenska narodna armija, pretpostavljam da je bilo i pojedinaca iz Jugoslovenske narodne armije, pošto je ona bila živi štit između, ovaj zapravo Jugoslovenska narodna armija je bila između ta dva sela da štiti da ne dođe do krvoprolića. Onog momenta kada su zenge napale ovu trojicu i ubile, onda je došlo do sukoba, je li.

SUDIJA KVON: Da li je i policija učestvovala?

SVEDOK ATLAGIĆ: Ja pretpostavljam da, ne mogu sigurno tvrditi da je Ministarstvo unutrašnjih poslova učestvovalo u sklopu Teritorijalne odbrane. To je valjda sve bila Teritorijalna odbrana po meni.

SUDIJA KVON: Hvala.

SUDIJA BONOMI: Imam problema sa vašom idejom pretpostavke da je bilo pojedinaca iz JNA. Da li pri tome mislite da su se ljudi iz vojske odvojili i da su na svoju ruku učestvovali u tome ili je to bila vojska pod komandom njima nadređenih starešina?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, JNA je tada inače bila pod kontrolom, ali moja saznanja idu u tome da je ona revoltirana tim što su ubijena tri vojnika koja su u zasedi sačekana. A i svakodnevno danonoćno granatiranje ovih sela i onda da je došlo do sukoba, je li. Kad dođe do sukoba, onda je opšta, je li, jedna situacija gdje je vrlo teško kontrolisati.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Atlagiću, samo malo još da razjasnite ovo. Vi ste rekli da je iz tog mesta u kome se dogodio sukob, znači Škabrnji, da su civili posredstvom Crvenog krsta otišli u Benkovac?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, uglavnom su, većina otišli preko Crvenog krsta, bila je zbrinuta u Benkovcu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A kako se desilo da jedan broj civila ostane ipak u Škabrnji?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ja sam već rekao u svom iskazu da su hrvatske obavestajne službe ustavile jedan dio kao živi štit prema Srbima. Isturili su njih da izginu, drugim riječima, je li, da bi sebe zaštitili.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs ili gospođo Uerc-Reclaf, podsetite me samo na dokaze koje je Tužilaštvo izvodilo u vezi sa tim.

TUŽILAC NAJS: Pa, bilo je dosta dokaza. Ja ću se njima baviti u unakrsnom ispitivanju iz čitavog niza dokaznih predmeta i u ovom trenutku se podsećam

na te dokaze. Ali mi imamo čitav niz dokumenata i moraćemo da pogledamo izvore tih dokumenata tokom unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA ROBINSON: Vi ste imali i svedoke u vezi sa tim?

TUŽILAC NAJS: Da, imali smo dokaze iz druge ruke, od gospodina Babića, zatim smo imali i žrtve i na to ću vam ukazati za par trenutaka.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Gospodine Miloševiću, izvolite. Molim vas nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nisam, gospodine Atlagiću, nisam siguran da li sam vas dobro pratio. Vi ste objasnili dakle da su iz Škabrnje civili preko Crvenog krsta otišli u Benkovac?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da je jedan broj ostao u Škabrnji?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda ste objasnili da je iz Škabrnje se pucalo na sva ta okolna sela uključujući i aerodrom Zemunik?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da su poginuli neki civili. Pomenuli ste Štrpca i Kužeta?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To se desilo pre tog sukoba u Škabrnji ili posle?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne mogu sad da se sjetim da li pre ili posle. Mislim da pre.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre sukoba ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Prije sukoba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I pre sukoba je poginuo taj poručnik i dva vojnika?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda je usledio sukob u Škabrnji?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Sukob, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vi imate još koju informaciju do koje ste došli, jer ovde se kaže da su išli po njihovim kućama i ulicama, ubile ih u njihovim kućama, ulicama i tako dalje? Da li vi imate neke druge podatke još o tome?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nemam ja saznanja više.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je bilo tada vaše saznanje? Zašto je došlo do sukoba u Škabrnji i da li sve ovo što ste rekli ili je bio još koji razlog?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, sve ovo što sam rekao, sa tim što je glavni razlog što su paravojne formacije Hrvatske danonočno provocirale, ekscese izazivale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kakva je bila pozicija vojske u to vreme? To je znači na domak vaše opštine Benkovac. Šta je vojska tu radila?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, vojska je bila tampon zona između, evo u ovom slučaju između Škabrnje i Biljana Donjih, dakle ta koja je štitila da ne dođe do sukoba.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako mogu samo da prekinem da bih odgovorio bolje na vaše prethodno pitanje. Pored dokumenata koje ćemo kasnije pogledati, imamo dva svedoka očevica, oba su uvedena preko Pravila 92bis. To su bili Marko Miljanić i Boško Mrkić.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Najš. Izvolite, nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, sve ovo što ste govorili, ubistva civila, zaseda za dva vojnika i stalno granatiranje iz Škabrnje, po onome što vi znate je bio razlog što je došlo do tog napada na Škabrnju?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je bio u Škabrnji? Kakva je formacija Zengi bila u Škabrnji?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ja nemam saznanja o veličini, ali znam da su, ovaj, bile jake snage. Prilično jake, koliko sam imao informaciju, na osnovu ovih danonoćnih granatiranja i provokacija, je li.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To je sve šta vi znate o tom događaju?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Nemam drugih saznanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznat, samo da vidim ovde. Da li vam je poznato selo Bruška i zaselak Marinović?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, poznato mi je. To je selo u mojoj opštini i poznat je ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E dobro, ako vam je poznato selo Bruška i zaselak Marinović, onda ću vam pročitati šta piše u tački 30, u paragrafu 48. Ovako piše. "Dana 21. decembra 1991. godine srpske snage, a posebno pripadnici Martičeve policije ušli su u selo Bruška i zaselak Marinović i ubili 10 civila, među kojima devet Hrvata. Imena žrtava navode se." Dobro, to je dodatak ovamo. Dakle, da li znate nešto o tom događaju? Podsećam vas dakle, 21. decembar 1991. godine. Vi kažete da je to selo u vašoj opštini?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Poznati su mi ti događaji. Meni je vrlo teško govoriti o mještanima sela Bruške zato što sam emotivno vezan za to selo i upravo za Marinoviće i moja porodica šira i uža su prijatelji, je li. Moja braća i ti ljudi su zajedno radili u jednom poduzeću, jer se radi o divnim i krasnim ljudima. Ko god da je učinio, najprije da kažem, učinila je zločinačka ruka čija je da je bez obzira, ovaj, na razloge zbog čega. Moja saznanja idu u tome da je poginulo devet Hrvata i jedan Sbin. Moja saznanja idu u tom pravcu da su to učinile nelegalne grupe iz susjednog sela. Susjedno selo se zove Medveđa. To je mješano stanovništvo i hrvatske i srpske nacionalnosti i idu saznanja da su te osobe čak prije tih sukoba bile u nekom fizičkom kontaktu ranije. Dakle, ta bezumna ruka je učinila to što je učinila, ubila je tih devet, odnosno 10. Devet tih divnih Hrvata i jednog Srbina, isto divnog čovjeka. Ali moja saznanja idu da su to, dakle neregularne grupe i da je to rađeno iz susjednog sela koje se zove Medveđa. Dalje, posle toga, čini mi se, ostalo je 12 ili 13 Hrvata u selu Bruška, ostalo je iselilo i za vreme čitavog trajanja Republike Srpske Krajine nisu imali problema tih 12, 13 mješтана, je li, iz sela Bruške.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A toliko ih je samo i ostalo u selu?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Toliko ih je i ostalo. Ostali su napustili sa tim da je ovih 10 pobijeno.

SUDIJA BONOMI: Ponovo, koji je izvor vaše informacije o ovom pitanju?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, izvor mojih informacija jeste, pošto sam narodni poslanik, od određenih službi koje su imale uviđaj u situaciju na terenu.

SUDIJA BONOMI: To mi ništa ne govori. Koji je izvor vaših informacija?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, izvor informacija su i određene osobe, određene osobe koje su imale, koje su mogle da imaju približno, odnosno tačnu informaciju.

SUDIJA BONOMI: Nećete ništa više da mi kažete?

SVEDOK ATLAGIĆ: Pa, ne mogu da vam kažem na otvorenoj sednici.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, želeo bih da pojasnimo da dokazi o kojima ne treba unakrsno da ispituјete se odnose na pogrešnu informaciju koju je dao optuženi u vezi sa paragrafom 9 optužnice.

TUŽILAC NAJS: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Ne odnosi se na dokaze koje je izveo odmah posle toga.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako svedok i dalje ima stav da ne može da identifikuje izvor ove informacije, isti stav kakav je imao i kod prethodne informacije, onda bi takvu informaciju mogao da da u okolnostima za koje Pretresno veće misli da je prikladno.

SUDIJA ROBINSON: Idemo na privatnu sednicu. Da, idemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Sad smo na otvorenoj sedinici.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li ono šta ste hteli da kažete treba da bude na otvorenoj ili zatvorenoj sednici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nema potrebe za privatnom sednicom, gospodine Robinson. Samo želim da vam kažem, ako se ovako budem osećao kao sad, jer mi tutnji u glavi previše, nisam siguran da ću moći da nastavim ispitivanje svedoka.

SUDIJA ROBINSON: Onda bismo možda trebali da pozvemo doktora da vas pregleda.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Daću nalog sudskom službeniku da se pobrine da doktor Međunarodnog suda pregleda optuženog i da nam podnese izveštaj pre isteka pauze.

sekretar: Dobro, časni Sude.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vas je pregledao doktor Međunarodnog suda. On nam je podneo izveštaj i koliko sam shvatio, vi ste spremni da nastavite. Ako budete imali bilo kakvih problema, molim vas skrenite nam pažnju na to. U međuvremenu dajem nalog Sekretarijatu (Registry) preko sudskog službenika da vas danas poslepodne pregleda odgovarajući specijalista. Koliko vam još vremena treba za ovog svedoka? Do sada ste potrošili nešto više od četiri sata.

prevodioci: Mikrofon.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ne mogu da nastavim ispitivanje svedoka, jer se ne osećam dobro. Ali za zapisnik, evo i vama hoću da kažem, smatrajte da sam završio glavno ispitivanje. Prema tome, može da ga ispituje druga strana. Zahvaljujem se svedoku.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, dozvolite da vas pitam da li ste u ostatku ispitivanja koje ste planirali imali nameru da sa svedokom pokrenete pitanja u vezi sa drugim paragrafima optužnice kao što su paragrafi 45 i 48 koji se bave konkretnim incidentima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa 45 je, gospodine Robinson, Škabrnja. Ja sam mu postavljao pitanja o Škabrnji ...

SUDIJA ROBINSON: Da, znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Paragraf 48 je Bruška. Pitao sam ga u vezi sa Bruškom. On je upravo, koliko sam shvatio, odgovarao na ta pitanja u vezi sa Bruškom.

SUDIJA ROBINSON: Ono šta sam ja želeo da saznam je da li vi imate nameru da izvodite dodatne dokaze u odnosu na druge paragrafe u kojima se navode konkretni događaji u konkretnim selima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne mogu to sad da proverim, ali mislim da vam je dovoljno što sam vam rekao, evo završio sam glavno ispitivanje. Ne mogu dalje da ga ispitujem. Može gospodin Najs da vodi svoje unakrsno ispitivanje.

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, trebalo bi da ste u poziciji da mi kažete da li imate još dokaza koje želite da izvedete koji bi bili slični dokazima koje ste izvodili u vezi selima koja su navodno bila napadnuta od srpskih snaga kao u paragrafima 45 i 48? To je jednostavno pitanje i ja to treba da znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, razumeo sam vas sada, jer ste rekli paragrafe 45 i 48 koje sam prošao. Nemam više takvih paragrafa. Takvih paragrafu uostalom više i nema.

SUDIJA ROBINSON: Shvatam. U tom slučaju, gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS: Možemo li da pređemo na privatnu sednicu samo na trenutak?

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak, gospodine Najs.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs. Molim da pređemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

TUŽILAC NAJS: Možemo li da se vratimo na otvorenu sednicu?

SUDIJA ROBINSON: Da. Molim da se vratimo na otvorenu sednicu.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom vašeg svedočenja ste pred sobom imali beleške na koje ste se povremeno vraćali i rekli ste da ćete to rado dati Pretresnom veću da pogleda. Da li biste to mogli da stavite na raspolaganje Tužilaštvu, gospodine Atlagiću?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Takođe ste, kako sam video, imali pred sobom ličnu zbirku dokaza na kojima je nešto pisano rukom. Da li ste unosili rukom te beleške na dokaze?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, jesam. Unosio sam zabilješke rukom i to je moj rukopis i možete da pogledate i jedno i drugo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li to možemo da uradimo tokom pauze između ove i naredne sednice, ako nam to Pretresno veće dozvoli. A sada, da li ste pokušali da nam iznesete objektivnu sliku razvoja događaja u Hrvatskoj, gospodine Atlagiću?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, mislim da sam pokušao iznijeti objektivnu sliku i da nisam u potpunosti zato što mi nije bilo omogućeno, omogućeno, ovaj, da u potpunosti iznesem ambijent ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dozvolite onda da vam postavim jedno pitanje. Iako dobro znate područje Benkovca iz očiglednih razloga, govorili ste o mnogo širem području. Koje zločine su počinile srpske snage na teritoriji Hrvatske 1990. i 1991. godine? Da li vi kažete da nije uopšte bilo zločina?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne mogu kazati da nije bilo zločina. Znači zločina je bilo 1991. godine na obe strane. To nije sporno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako bismo imali jednu objektivnu sliku, pošto ste vi govorili tako uopšteno o zločinima, možete li da nam kažete koje su zločine počinile srpske snage na teritoriji Hrvatske? A onda ćemo ispitati izvore vaših saznanja. Dakle, molim vas recite mi koje zločine?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Za koje ja znam, to je slučaj koji je na području moje opštine. To je Bruška i susedne opštine Škabrnja. To se terete srpske snage.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su to zločini koje su počinile srpske snage, jer to je pitanje koje sam vam postavio.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Meni nije poznato da su počinile srpske snage u Škabrnji. Ja sam već rekao da su hrvatska obavestajna služba isturila te civile ispred srpskih snaga kao živi štit, što znači da su ih stavile ispred sebe u borbama. A ovo za Brušku ja sam isto rekao da moja saznanja idu da iz susednog sela gdje žive mješano i srpsko i hrvatsko stanovništvo i da su osobe prije rata bile u nekakvom fizičkom kontaktu ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavite se ovde. Vrat ćemo se na to kasnije. Koliko je meni poznato, do sada niste iako vam je Pretresno veće to pitanje postavljalo, objasnili kao krivična dela koja su počinile srpske snage, iako vam je Pretresno veće postavljalo takva pitanje. U interesu odslikavanja jedne objektivne slike ja vas molim da nam kažete koje su zločine počinile srpske snage u Hrvatskoj, ukoliko je to vama poznato?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Na području mome za koje svedočim, nije poznato da su srpske snage počinile zločine u 1990. godini, početkom 1990. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ili u 1991. godini?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, početkom 1991. godine takođe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, vaš iskaz je, a to je vaša objektivna slika događaja, da koliko je vama poznato, srpske snage nisu počinile nikakva krivična dela ni u jednoj fazi, je li tako?

SUDIJA ROBINSON: Da li je svedok rekao na koje se područje to odnosi?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tačno. O području o kome vi dajete iskaz vi tvrdite da nemate nikakvih saznanja o bilo čemu što se desavalo izvan Benkovca?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, imam opšta ta saznanja. Nije tačno da nemam. Imam opšta saznanja, rekao sam, kao narodni poslanik sam imao opšta saznanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste živeli u Benkovcu tada u tom periodu od 1990. godine do 1995. godine, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Putovali ste po celom području Republike Srpske Krajine tokom tog perioda, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, uglavnom jesam, ali ne baš po čitavom području Republike Srpske Krajine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda ću se nešto kasnije vratiti na to pitanje o vašim saznanjima u vezi sa tim ako budemo imali vremena. Ali dajte da idemo dalje. Kao političar na tom nivou na kom ste bili da li ste u poziciji da prihvatite da kada su i Slovenija i Hrvatska otišle da je to praktično bilo uz pristanak i razumevanje optuženog ili je to izvan vašeg saznanja? Ako možete u vezi sa tim da nam pomognete.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ja mogu da vam pomognem, ali ja sam htio govoriti i u onom glavnom pretresu, ali nije mi dozvoljeno. Hrvatska i Slovenija su nasilno otišle. Ja sam upozoravao i na 14. kongresu Saveza komunista Jugoslavije već tada kao delegat i na 11. kongresu Saveza komunista Hrvatske ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stanite tu, pošto nam je vreme jako dragoceno. Mi smo imali dokaze iz presretnutih razgovora ovog optuženog i Karadžića gde on objašnjava svoja očekivanja da će otići i Hrvatska i Slovenija, a to je dokazni predmet 613, tabulatori 9 i 15. Vi kao političar na vašem nivou da li ste znali bilo šta u vezi sa stvarnim namerama ovog optuženog da Slovenija i Hrvatska napuste bivšu Socijalističku Federativnu Republiku Jugoslaviju?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Nisam znao za te namjere. Znam da je optuženi se zalagao za Jugoslaviju kao cjelokupnu teritoriju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. U redu. Pre nego što pređemo na 1990. godinu, još jedno pitanje. Mislim da smo čuli od Milana Babića da čak 1989. godine je Knin bio žarište srpskih nacionalista. Da li vi znate dovoljno o Kninu, da biste mogli tako nešto da potvrdite?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Iz tog perioda 1989. godine, to je period vladavine Komunističke partije Jugoslavije. Koliko je meni poznato iz tog vremena, bar ja nisam zapazio da je bilo težih ekscesa nacionalističkih na tom području.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nema razloga da se sumnja u to što je Milan Babić rekao o pitanjima koja su spadala u njegovu sferu znanja, je li tako?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ja ne mislim da je Milan Babić kompetentan iz tog perioda da govori zato što je Milan Babić bio delegat na 11. kongresu Saveza komunista Hrvatske i zajedno sa mnom i sedeo je pored mene. Ja sam ustajao i govorio o nacionalističkom divljanju već tada i upozoravao i tada vlasti u Hrvatskoj. Milan Babić je šutio u to vreme, čitavo. Nije se borio protiv nacionalizma. On je bio anonimus tada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Niste odgovorili na moje pitanje, ali idemo dalje.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Hoćete li da postavite jasnije vaše pitanje? Hoćete još jedanput, izvinite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, nemam vremena za to. U januaru 1990. godine na 14. kongresu Saveza komuista delegati iz Slovenije su napustili kongres. Pretpostavljam da ste vi bili tamo?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da, bio sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I mi znamo da je i Hrvatska delegacija napustila kongres. Da li ste i vi napustili kongres?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Tada je i Hrvatska, ja nisam napustio kongres, dakle ja sam ostao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo da ili ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne. Ja sam ostao do kraja i na završnom djelu. Ja, Boro Mikelić i čini mi se Petar Đodan, trojica nas je bilo. Možda i više, ali znam za sebe i za ovoga. Znam sigurno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, vaše opredeljenje čak početkom januara 1990. godine je bilo to što ste bili na strani Srba i to iznad interesa Republike Hrvatske čiji ste bili delegat?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne. To vi insinuirate meni. Ja sam bio na strani Jugoslavije, jer kongres je bio jugoslavenske orijentacije. Prema tome, ovaj, već 1989. i 1988. godine su bila nacionalistička divljanja. Ja sam već dobijao preteća pisma u tom vremenu. Ja sam iznio prije 14. kongresa, na 11. kongresu, jedan od retkih članova Saveza komunista Hrvatske, iznio sam ono što se dešava. Prema tome nije, Hrvatska je napustila kongres zato što je Savez komunista Hrvatske želio otcjepljenje od Saveza komunista Jugoslavije i želio je Hrvatsku otcjepiti od Jugoslavije. To je jasno ko na dlanu, je li, čitavom svijetu, a i nama poslanicima tada bilo je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite ...

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Izvinjavam se, izvinjavam se, na tom 14. kongresu, ja sam na završnom podnio referat i upozoravao ono što se dešava na području Slovenije i Hrvatske. Dao sam analizu za Sloveniju 254, možete slobodno zapisnike tražiti kongresa tog ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dovoljno je. Vreme je ograničeno. Ne možemo da priuštimo tako duge odgovore. Vi ste jutros izneli jednu vrlo interesantnu primedbu u vezi sa zakonodavstvom u hrvatskom Saboru kako nijedan od amandmana koje su Srbi predložili nije bio usvojen i da je takav stav većine u hrvatskom parlamentu bio jedan od razloga mnogih poteškoća. Međutim ako se vratimo na 14. kongres vi ćete se setiti da su Slovenci i predsednik Kučan je ovde svedočio ovde u ovom predmetu, dakle da su oni jasno stavili do znanja na tom kongresu što se tiče amandmana da bi trebalo da se usvoje amandmani koji bi omogućili Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji

da nastavi, međutim svi ti amandmani su odbijeni od srpske strane na upravo isti onakav način koji ste vi naveli u vezi Hrvata kako su oni odbili sve srpske amandmane u svom parlamentu. A predsednik Kučan je u pravu u vezi sa tim, zar ne? Budući da je postojala odlučnost kod svih Srba da se uguši svaki pokušaj Slovenije koji bi omogućio da se krene napred, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, nisu to tačne informacije i ne može se vezivati kongres 14. Saveza komunista Hrvatske sa onim što se dešavalo u parlamentu, ovaj, Hrvatske za 14. kongres. Ja sam na 14 kongresu baš kad je Slovenija u pitanju, obradio časopis za 1988. godinu "Mladinu" i iznio konkretno drugu, u to vrijeme, drugu Kučanu, 250 slučajeva napada na Jugoslovensku narodnu armiju tada u Sloveniji. Koji je cilj tada Slovenije bio ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne. Zamoliću vas da saslušate pitanje. Vi ste jutros izneli primedbu o tome kako je jedna strana bila dominantna i u potpunosti odbijala predloge o amandmanima druge strane. Ja vas pitam, da li prihvatate objašnjenje predsednika Kučana da se to isto desilo na 14 kongresu? Dakle, da se to desilo i to se zaista i desilo, budući da su oni izašli sa raznim predlozima, međutim svi su glasali protiv toga. Odgovorite samo sa da ili sa ne.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, ne slažem se sa predlozima Kučana i nije bilo tako kako on kaže.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda biste onda mogli da nam kažete koji je to predlog od slovenačke strane bio usvojen od strane Srba?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, koliko se sjećam, teško se mogu sjetiti u detalje, ali svi predlozi Slovenije koji su išli, išli su za razbijanje Saveza komunista kao jedinstvene organizacije. A to je, na neki način im je bio, stavljali su takve predloge kao alibi da napuste kongres kako bi kasnije i Republika Slovenija napustila Jugoslaviju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Neću dalje da insistiram na ovom pitanju. Sada želim da pređem na sledeće pitanje hronološkim redom. SDS je osnovan februara 1990. godine i prvi predsednik SDS-a je bio Jovan Rašković koga ste spomenuli, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa znam, ne znam tačno datum, jer ja nisam bio član SDS-a, ali znam da je predsednik bio doktor Jovan Rašković.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ta stranka koja će postati tako uticajna, na čijem je čelu bio Jovan Rašković u to vreme je vršila veoma snažnu propagandu. Da li se slažete sa tim?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne znam na koju mislite propagandu, mislim da nije vršila propagandu. Ne slažem se sa tim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Pogledajmo onda ovaj dokument molim vas. Pogledajmo dokazni predmet 446, tabulator 50. Skrećemo pažnju Pretresnog veća na one ružne stvari koje ste vi rekli o Hrvatima i naravno jasno je da nije u interesu Tužilaštva da brani Hrvate od bilo čega što su oni loše učinili ili krivično ili bilo šta u tom smislu. To nije u našem interesu. Ali da vidimo šta se zapravo dešavalo. Jovan Rašković iz 1990. godine, nadam se da smo našli tačan paragraf u knjizi iz tog konteksta i evo šta tu piše: "Ustaški pokret je takođe racionalni delirijum. Već 1940. godine kada su ustaše planirale uništenje Srba, oni su napravili tačne geografske delove na teritoriji NDH-a. Ne samo da su oni to uradili, već su takođe izračunali i kojih dimenzija će biti jame kako bi izračunali koliko tela dece i žena bi moglo da stane u svaku jamu. Dakle, oni su tačno znali šta i koliko mogu da učine. Delirijum ovog masakra i genocida se odigrao 1941. godine protiv srpskog naroda i to je bio jedan racionalan delirijum i zbog toga je imao tako veliki uspeh. Međutim, delirijum masovnog pokreta u Hrvatskoj sedamdesetih godina je bio racionalni progam koji je zaustavljen na političkom nivou. Da nije bio zaustavljen na političkom nivou, delirijum bi se verovatno realizovao". Sad ću da vam postavim pitanje. Da li smatrate da je objavljivanje ovakvih tekstova 1990. godine moglo da ima negativan efekat na razvoj odnosa između Hrvata i Srba, budući da je sve ovo dolazilo sa srpske strane?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne, ne mislim ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li to prihvatate?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne prihvatam zato što se o ovome u udžbenicima učilo u osnovnim i srednjim školama i ovo što je doktor Jovan Rašković napisao u ovoj knjizi nije nikakva novina. To su znali i Srbi i Hrvati iz udžbeničke literature ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Molim da se stavi sledeća stranu na grafoskop. Hteo bih da pogledam poslednji paragraf ovog dokumenta. To je jedan od dokumenata u vezi sa propagandom kojom ćemo se baviti. Evo još jedan paragraf iz te knjige. To je malo niže, pri dnu strane: "Nacija koja

je u seobi je uvek izložena patnji. Patnja Srba je pravilo istorije. Jedina stvar koja se desila Srbima od bitke na Kosovu pa do današnjeg dana je velika patnja. Samo Bog može da spasi Srbe od potpunog nestanka i satiranja srpskog imena. U svakom veku stotine hiljada ili miliona najboljih Srba su se posvetili svojoj veri i naciji, su plaćali svoju posvećenost svojim životima. Srpska nacija bila je podvrgnuta destrukciji šest vekova". I poslednje dve rečenice sledećeg paragrafa. "Danas nema puno živih Srba, ali ima jako puno mrtvih Srba. Mrtvi Srbi čija energija nije pretvorena u prah i pepeo postala je beskonačna energija i to pomaže današnjim Srbima da obnove svoj duhovni, kulturni i nacionalni entitet". Pitanje, svi ovi navodi su navodi vođe SDS-a u Republici Srpskoj Krajini. Da li se vi slažete sa svim ovim iznetim stavovima? Izvinjavam se, u Hrvatskoj.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa ovi stavovi, ako ste ovo čitali, ja nisam našao, iz "Lude zemlje", iz ove knjige doktora Jovana Raškovića uglavnom su u celini tačni u smislu onom da su Srbi zaista stradali u mnogim ratovima. Na pravdi Boga su stradali. Dakle, bez svoje krivice ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Atlagiću, mi jednostavno želimo malo više od vama da saznamo. Da li vi prihvatate i da li vi smatrate da su ovo razumni stavovi u vezi sa položajem Srba?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Pa, položaj Srba od Kosovske bitke pa do 1990. godine zaista bio je težak zato što su se dešavale istorijske okolnosti u kojima su oni ginuli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite, ja bih hteo da se pozabavite jednom temom kada budemo prolazili kroz ono o čemu ste vi govorili. Radi se o sledećem. Srbi puno polažu na svoju patnju, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Svaki čovjek na svetu polaže na patnju. Ne mislim da Srbi previše polažu na svoju patnju. Polažu toliko koliko bi svaki drugi kulturni čovek u svetu, svaki, pa valjda je red da položi na svoju, da se, da čovek vidi i svoju bol radi nekakve budućnosti sutra, da bi mogao u budućnosti izbjeći se eventualno patnja i bol ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako je to vaš odgovor, u redu. Drugi deo onoga šta želim da kažem je sledeće. U periodu od 1990. godine do 1992. godine, odnosno do 1995. godine pod mukom svoje patnje Srbi na vašem području su tražili i jedno vreme su čak i dobili ono na šta nisu imali pravo, a to je

nezavisnost ili skora nezavisnost srpskih delova u Hrvatskoj. A, to su sve radili pod mukom patnje, zar ne?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Ne. Ovo što pokušavate vi reći, Srbi nisu dobili ono što nisu trebali. Srbi su imali ista prava do 1990. godine kao i Hrvati. U momentu kad se Hrvati otcjepljuju od Jugoslavije, Srbi su ista prava imali u Hrvatskoj da kažu sa kim će i kako će živjeti bez obzira na patnje koje se dešavaju. Dakle, radi se o pravima, jednakim pravima.

TUŽILAC NAJS: I konačno, poslednje pitanje ako Pretresno veće dozvoljava.

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vi i dalje smatrate, budući da se vaš stav razvijao od 1990. godine, ali recite nam da li vi i dalje smatrate da dolazeći ovde pred Sud da ćete moći da ostvarite tri svoje privilegije: prvo, da ste oružjem branili Republiku Srpsku Krajinu kao univerzitetski profesor, zatim drugo, da ste upoznali Vojislava Šešelja u zapadnim srpskim područjima a treće, da ćete napokon moći da kažete istinu o Republici Srpskoj Krajini? Da li je to i dalje vaš stav?

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Da. Mislim da se retko može pružiti u životu bilo kojeg čovjeka prilika da eventualno brani svoj narod. Ne može to svako. Dakle, to je privilegija da se brani svoj narod kada je napadnut od nekoga. Druga privilegija i jeste i zaista mislim da je privilegija i upoznati Vojislava Šešelja kao predsjednika na koncu jedne stranke, kao univerzitetskog profesora, je li, i ova treća privilegija, hoćete mi ponoviti, molim vas? Treću privilegiju koju ste ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da dođete ovde i da svedočite, a ja ću nastaviti u vezi sa tim sutra ujutro.

SVEDOK ATLAGIĆ – ODGOVOR: Mislim da je i to privilegija da se istina kaže onako kako sam je ja vidio i doživio i kakva ona zaista jeste.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Prekinućemo sada sa radom, ali hteo bih da podsetim predstavnika Sekretarijata u vezi sa nalogom da gospodina Miloševića pregleda lekar koji će biti dovoljno kompetentan, kako bi se pozabavio njegovim tegobama i takođe da izveštaj o tome treba dostaviti Pretresnom veću ili sutra ili danas popodne.